

Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST”

HET LIDMAATSCHAP der Vereeniging bedraagt f 5.- 's jaars (minimum) met inbegrip van kosteloze toezending van het Koloniaal Weekblad.

INHOUD: De Mataram-film — Maakt onze Oost bekend in Amerika, door Prof. A. J. Barnouw. — Baltische Herinneringen, door L. D. Pett. — De Boeatan-jeestavond. — Een Boedhistische Legende op Bultion. Het ontstaan der rivierlandjes in de Tjoroetboek te Tandjong-Pandan. — Van Week tot Week — Kunst-, Kunstnijverheid en Huisvuigt. — Persoverzicht uit de Inaische Bladen: I. Uit de Europeesche Pers. II. Uit de Inheemsche en Mal-Chin. Pers. — Oost- en West-Ind. Literat.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Uit den Verren Vreemde. — Mededeelingen: I. Van de Redactie, II. Van het Inform.-Bur. — Mutatiestaat van 20 tot 27 Februari.

De Mataram-film.

Door de Kon. Vereeniging Koloniaal Instituut te Amsterdam, zal op Donderdag 7 Maart e.k., des avonds te 8 uur, in het Gebouw voor K. en W. te 's-Gravenhage, van de Mataram-film een vertooning gegeven worden voor leden en genoodigden.

Door welwillende beschikking dier Vereeniging zijn een aantal plaatsen ter beschikking gesteld van leden van „Oost en West” met hunne dames. Als toegangsbewijs zal kunnen gelden het bewijs van lidmaatschap, terwijl een lid niet meer dan 2 dames zal mogen meebrengen.

Behalve van genoemd toegangsbewijs zal iedere bezoeker(ster) ook van een plaatsbewijs voorzien moeten zijn, welk plaatsbewijs men kan ontvangen, indien men plaats bespreekt, op 6 Maart e.k. van 9.30—4 uur en op 7 Maart van 9.30—4 uur, tegen het daarvoor door de Directie van het Gebouw voor K. en W. vastgesteld bespreekgeld.

Aan hen die geen plaatsbespreking wenschen, kan op vertoon van het meergenoemd toegangsbewijs, kosteloos, een plaatsbewijs uitgereikt worden aan de plaatsbureaux van het Gebouw op den dag der uitvoering van 7.30 uur nam. af, en wel, op elk toegangsbewijs — voor zoover plaatsen beschikbaar — aan ten hoogste 2 personen.

HET HOOFDBESTUUR.

Maakt onze Oost bekend in Amerika,

door

Prof. A. J. BARNOUW. 1)

Een jaar of zes geleden ontving ik van een New Yorksche dame het volgende curieuze briefje:

Dear Sir: Would appreciate the following information on two paintings as to years served and where the place is located:

Mr. Dirck van Cloon, Gouver. General, Van India
Christoffel, Gouver. General, Van Lndia.

In other words, I would like to know in what years these men served as Gouver. General and where the place is located:

Mijn correspondent gaf in haar onwetendheid een treffenden naam aan onze Oost: Van India! Menen sit omen. Het is Nederlands eerezucht dat onze Indische Archipel „Shall lead the van of eastern colonies” en er wordt door Nederlanders in de Vereenigde Staten naar gestreefd om in dit land de overtuiging te verbreiden dat Nederland inderdaad eer inlegt met zijn bestuur over dat groote landerijk. Dat is geen gemakkelijke taak, want

Naar aanleiding van een briefwisseling van den onder-Voorzitter onzer Vereeniging met den heer G. Ravelli, vertegenwoordiger der Nederl. Spoorwegen de V. S. van Noord-Amerika, is laatstgenoemde heer in geslaagd onderstaand artikel van de hand van den heer Prof. Barnouw, hoogleeraar in de Germaansche talen aan de Columbia Univ. te New York, voor ons orgaan te verkrijgen. Gaarne vestigen wij, ten behoeve van belanghebbers, de aandacht op dit artikel.

het aantal werkers is klein en dat der onwetenden die zij bereiken willen loopt in de miljoenen. Amerikanen zijn gelukkig gewillige luisteraars. In de laatste jaren is door middel van geïllustreerde lezingen veel kennis over Nederlandsch-Indië verspreid. Dr. Neil van Aken, de Secretaris van de *Netherland Chamber of Commerce in New York*, heeft in menige stad voor *Rotary Clubs* en *Chambers of Commerce* over onze Oost als reis- en handelsgebied gesproken; de heer Tasilo Adam heeft met zijn eigen films van de hoven in Solo en Djocja interessante indrukken verbreed van het leven op Java en het verhaal van zijn ervaringen onder de Bataks met mooie lanternplaatjes verlicht; Miss Lola Kreutzberg, die voor de UFA op Bali gewerkt heeft, heeft van dat eiland hier allerlei moois verteld; de rolprenten van de Amerikaanse expeditie naar Komodo, die de vangst der reuzenhagedissen vertoonden, hebben hier zeer de aandacht getrokken; en niet minder de prachtig geïllustreerde lezing van Professor Stirling over den tocht naar den dwergstam in Nieuw Guinea. Ik zelf heb in allerlei plaatsen over Sumatra, Java en Bali gesproken: in Englewood, Hoboken, Montclair en Arlington N. J., in *Mount Holyoke College*, South Hadley, Mass., voor het *Philadelphia Forum* en twee keer in het Museum van de *University of Pennsylvania*, in Grand Rapids, Mich., in het *Field Museum* te Chicago, in Oak Park, Ill., in het *Institute of Arts and Sciences* en de *Social Club of Columbia University*, voor de *League of Political Education* en voor de *Town Hall Club* in New York, in een bijeenkomst van *Heads of Departments of Newark, N. J., High Schools*, enz. Dikwijls worden na afloop van zoo'n lezing aan den spreker vragen gesteld, en het is mij vaak gebeurd dat de vragen om inlichting kwamen van menschen die zelf in Nederlandsch-Indië hadden gereisd.

Ik ben juist dezer dagen in onderhandeling met den *manager* van een *Lecture Bureau*, die zich in het bijzonder toelegt op al wat in verband staat met het marionettenspel. Hij is de *booking agent*, zooals dat hier heet, voor Tony Sarg, den besten ontwerper en vertooner van poppenspelen in Amerika, en hij zoekt *lecturers* die over het poppenspel in al zijn vormen onderhoudende voordrachten kunnen geven. Hij heeft mij gevraagd over den Javaanschen Wajang zulk een lezing in elkaar te zetten, maar zijn voorwaarde is dat deze geïllustreerd worde met een goede film, die heel even maar een denkbeeld geeft van zoo'n vertooning, en verder met een kleine collectie poppen, waarmee, hoe primitief ook, gedemonstreerd kan worden hoe de dalang zijn figuren beweegt. *Oost en West* kan zich hier verdienstelijk maken met mij zoo'n film te verschaffen, indien er een bestaat, en tevens een kleine keurcollectie van wajangpoppen. Als de lezing succes heeft garandeert hij me spreekbeurten voor het hele winterseizoen, maar dan moet het fotografisch materiaal beantwoorden aan de hooge eischen die hier aan zulk een werk worden gesteld. Het is altijd beter aan de *managers* datgene te verschaffen, waarom ze vragen, dan hun aan te bieden wat ze moeilijk kunnen plaatsen. Zij kennen hun publiek, en de *lecturer* kan niet beter doen dan zich te schikken naar hun raad. Naar de lezingen waarmee ik in de hierboven genoemde plaatsen ben opgetreden, is zoo goed als geen vraag meer. Hier is echter een gelegenheid om met iets nieuws en ongewoons nieuwe belangstelling voor Java te wekken. Kan *Oost en West* mij daarbij helpen?

Het allernieuwste toch vindt hier alleen aftrek. Het aantal *lecturers* is legio, en alleen zij hebben blijvend succes, die van *lecturing* een beroep hebben gemaakt. Die trekken om het andere jaar naar een of ander exotisch land, natuurlijk uitgerust met een *motion camera*, en geven, terug uit verre streken, onderhoudende causeriën, die met voortreffelijk illustratiemateriaal verlicht worden. Dan zijn er de *lecturers*, die deel hebben uitgemaakt van een museum-expeditie. Met dezen is het bijna onmogelijk te concurreren. De films waarover ik beschik kunnen de vergelijking niet doorstaan met de technisch voortreffelijk uitgevoerde rolprenten die deze beroepslezers kunnen vertoonen. Daar komt bij dat men niet jaar in jaar uit met hetzelfde onderwerp kan optreden. De *circulaires* die de *manager* uitzendt — want zonder *manager* krijgt geen *lecturer* hier spreekbeurten — worden in grooten getale verspreid, en een spreker verliest prestige, ook daar waar men hem nog niet gehoord heeft, wanneer men hem ieder jaar hetzelfde programma ziet aanbieden. Hij moet ge-

MENNO & Co.

BANKIERS

OPGERICHT 1902

KORTE VOORHOUT 6

(naast Hotel Paulez)

DEN HAAG

KLUISINRICHTING

— MET —

SAFE-LOKETTEN

TE HUUR

GEOPEND VAN 9 TOT 5 UUR

ZATERDAGS VAN 9 TOT 12 UUR

JOS. D. NETTEN & Co. - IN EFFECTEN

Sporlaan 3 - 's-GRAVENHAGE - Telefoon 31201

Wij beschikken over een directe telefoonverbinding met de AMSTERDAMSCH BEURS. Zijn daardoor in de gelegenheid tijdens het Beurs-uur alle verlangde koers-informaties te verstrekken en orders af te doen 5513
Onze cliënten kunnen op afdoening wachten

P. v. d. BRUL

VEENESTRAAT 15

Den Haag

Groote sortering HEEREN-,
JONGENS- en KINDERKLEEDING

Spec. Afdeling v. KLEEDING NAAR MAAT

SCHERP CONCURREERENDE PRIJZEN 5424

Aan diegenen in Oost- en West-Indië die nog geen lid zijn onzer Vereeniging.

De Vereeniging „Oost en West” onderhoudt den band tusschen Nederland en de Indiën en tracht dien te versterken.

Zij bevordert de wederzijdsche belangen, zedelijke en stoffelijke.

Zij neemt stelling tegen invloeden die daarmede in strijd zijn.

Zij steunt alles wat strekken kan tot handhaving van het Rijksverband.

Leest het Orgaan, het „Koloniaal Weekblad”, en deelt ons Uwen wensch mede omtrent hetgeen, naar Uwe meening, door de Vereeniging en haar Orgaan alsnog zou kunnen worden verricht voor onze leden in Oost- en West-Indië.

Meldt U aan voor het lidmaatschap. (Adres Secretariaat: Korte Voorhout 6, Den Haag).

ZOO JUIST VERSCHENEN:

Hoofdlijnen der Javaansche Litteratuur-geschiedenis

REDE, uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van Hoogleeraar in de Javaansche Taalen Letterkunde aan de Rijks-Universiteit te Leiden op Woensdag 20 Febr. 1929, n.m. 2 uur, in het Groot-Auditorium, door C. C. BERG.

Prijs . . . . . f 0.75.

Uitgave J. B. Wolters, Groningen, Den Haag, Weltevreden (Gang Scott 5).

SCHRÖDER

DEN HAAG

GROENMARKT :: TELEF. 1-6-1-7-3

5176

Onze

BEDDEN- AFDEELING

belast zich methetopnieuw
in orde brengen van alle
soortenBEDDEGOEDEREN
op eigen Ateliers, onder
vakkundige leiding

Groote Sorteering

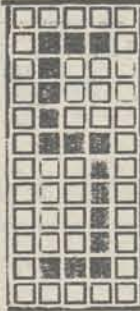
SLAAPKAMER- MEUBELN

gelakt in kleur naar keuze
en in massieve houtsoorten

regeld iets nieuws brengen, wil hij „er in” blijven. Dit is de groote moeilijkheid waarmee wij hier te worstelen hebben. Nieuwe indrukken, persoonlijk opgedaan, en nieuw illustratiemateriaal moeten de vraag naar lezingen over Nederlandsch-Indië er in houden. Maar dat kost geld, dat men niet zoo licht geneigd is te wagen. Ik heb mij indertijd veel moeite gegeven om financieelen steun uit Indië te krijgen voor filmopnamen in Java en Bali, door Robert Flaherty te maken. Flaherty is de man die *Nanook of the North* en *Moana of the South Seas* heeft opgenomen, prachtige films, die in iedere stad der Unie en ook in Europa met groot succes vertoond zijn. Hij is een kunstenaar, en niet maar een doorsnee filmfabrikant. Een Bali-picture, door hem ontworpen zou de aandacht trekken van miljoenen bioscoopbezoekers. Maar mijn pogingen om zijn reis mogelijk te maken vonden in Indië geen weerklank.

Het is natuurlijk niet uitsluitend aan lezingen over Indië te danken dat er in de laatste tien jaren meer belangstelling voor onze Oost is ontstaan. De *World Cruises* door de Holland-Amerika lijn en de Cunard georganiseerd, hebben velen een, weliswaar oppervlakkige kennis over Java bijgebracht, gebaseerd op een driedaagsch oponthoud in Batavia; die weten nu tenminste waar Java te vinden is op de kaart, terwijl het vroeger niet meer dan een naam voor ze was, zoo ze er nog ooit van gehoord hadden. Ook de zoogenaamde *Floating University*, het schip met College-studenten, dat een tocht van acht maanden om de wereld heeft gemaakt, mag in dit verband genoemd worden. Toen ik voor het eerst hoorde van de plannen voor die reis, bleek me dat Java niet op het programma stond. Tot mijn voldoening heb ik den organisator kunnen overreden Batavia in het reisplan op te nemen, en dank zij de voorkomendheid waarmee de autoriteiten op Java onmiddellijk alles in het werk hebben gesteld om dit bezoek mogelijk te maken, niet alleen, maar ook leerzaam voor de gasten, heeft geen hunner zich den omweg beklagd. Maar ook reizen op eigen hand komen meer en meer in de mode, hetzij voor genoegen, hetzij voor wetenschappelijke of artistieke doeleinden.

Drie van mijn collega's aan Columbia zijn in de laatste twee jaren op Java en Bali geweest, een vrouwelijke professor in de sterrenkunde aan Vassar College is naar Java gereisd om in het observatorium te Lembang waarnemingen te doen, een astronomische expeditie van Eswarthmore College is 18 Januari vertrokken naar Belawan om in de buurt van Takengon, naar ik meen, een zonnecips te observeren, Professor T. Cooper Cole van de Universiteit van Chicago heeft in 1922 en 1923 anthropologische onderzoekingen ingesteld in Sumatra, Java en Borneo, de componist Godowsky heeft een tournee door Java gemaakt en vandaar zijn Java Suite teruggebracht, geïnspireerd door de muziek van den gamelan. Maurice Stern, een bekend New Yorksch schilder, en de beeldhouw-

ESPERANTO

De taal van den vrede!

Privé- en Clublessen : OOK PER RADIO
INSTITUTEN „SCHOEVEERS”

DEN HAAG - STADHOUDERSLAAN 3 - TEL. 52534

Amsterdam: Nic.-Witsenstraat 3, Van-Baerlestraat 13

Rotterdam: Nieuwe Binnenweg 167

Groningen: O. Ebbingestraat 1 b

ster Malvina Hoffman hebben op Java en Bali motieven voor hun kunst gevonden. Hoezeer de trek van reizigers naar ons Indië toeneemt kan het beste blijken uit de gestadig groeiende werkzaamheden van het kantoor der K.P.M. in New York, waarvan de heer Richard W. Kaak de leiding heeft. Op een Reis- en Verkeerstentoonstelling, die in November j.l. te Chicago is gehouden, had hij een Indische kamer ingericht, die zeer de aandacht der bezoekers trok.

Ook de pers in New York neemt nu en dan notitie van Nederlandsch-Indië. De heer Nicholas Roosevelt, de schrijver van een veelgeprezen boek over de Philippijnen, heeft na zijn bezoek aan die eilanden ook een, wel wat vluchtige, reis door onze Archipel gemaakt, en is sedert in al wat daar voortvalt ten zeerste geïnteresseerd. Hij houdt zich goed op de hoogte van hetgeen er in Engeland over Nederlandsch-Indië wordt geschreven, en nu en dan bevat de *New York Times*, aan wier Redactie hij verbonden is, een hoofdartikel over gebeurtenissen en toestanden in het Verre Oosten, waarbij de positie der Nederlandsche gebieden niet uit het oog wordt verloren. De *Carnegie Endowment for International Peace* organiseert de laatste jaren bezoeken van dagbladredacteuren aan vreemde landen, in groepen van hoogstens twintig man. Kortgeleden heeft men een aantal Engelsche journalisten door de Vereenigde Staten rondgevoerd. Geen beter middel tot bestrijding van vooroordeelen en tot verbreiding van grondiger kennis van het eene onder het andere volk. Is er in Nederland geen organisatie die een tiental redacteuren van gezaghebbende bladen in Amerika tot zoo'n studiereis in den Maleischen Archipel zou willen uitnoodigen? Als er in New York, Boston, Philadelphia, Washington, Chicago, Detroit en San Francisco minstens één bekwaam redacteur zat die ons Indië uit eigen aanschouwing kende, zou Nederland als koloniale mogendheid in de schatting van Amerika aan betekenis winnen.

Balische Herinneringen,

DOOR

L. D. PETIT.

Met aandacht stond ik te kijken naar Niti (het Javaansche factotum), die gehurkt op den grond voor zijn kamertje in de bijgebouwen zijne vogeltjes, zijne perkoetoets, een bad gaf.

Naast hem een bakje water waarin rozenblaadjes rondreven, en een schoteltje vol met die mooie kleine roode lomboks. Heel voorzichtig had Niti zijn linkerhand tot een vuist gebald en daartusschen, tusschen zijn fijnen smalle duim en wijsvinger, kwam parmantig een vogelkopje kijken.

Dan bracht hij die linkerhand naar de kom, schepte met de rechterhand wat water met een paar rozenblaadjes en goot dit over het teere vogellijfje met zijn prachtig fijne gestreepte robe. Na dit een paar maal herhaald te hebben drukte onze Niti zachtjes het bekje open en stopte daar zeer resoluut een lombok in. Of het vogeltje het verwerken kon kwam er minder op aan; hiermede was het Vrijdagsche bad afgelopen en werd het teere vogeltje weer in zijn kooitje gedaan en tot aan den top van den hoogen bamboe opgeschenen.

Niti had blijkbaar mijn verwonderden blik gezien bij het instoppen van de lombok, want wijzende op zijn eigen keel zei hij „baik boeat koekeroe, koekeroe”. Zóó was mijne conversatie op dat door de Goden gezegende eiland Bali met Niti, den Javaanschen bediende onzer gastvrouw.

„Er is iemand voor je,” werd mij toegeroepen en in de serre komend (een modern Indisch huis heeft jammer genoeg geen voorgalerij meer, maar een serre net als een huis in Bussum of Hilversum) staat mijn Balische vriend voor mij, keurig gekleed, jas toetoe, sarong en de hoofddoek met zwierige punt.

„Zoo, wat is er, wat heeft mijn Balische vriend op zijn hart?” vraag ik mijn vriendelijken gids die Hollandsch spreekt en op een der Volksbanken werkt.

Sierlijk nigt hij het bovenlijf en met de handen gestrekt voor het onderlijf, drukt hij zijn leedwezen uit dat het groote feest, waarvoor hij ons uitgenoodigd had, niet door zal gaan.

„Toch geen ernstige dingen gebeurd, toch niet mand dood?”

„Veel erger,” antwoordde hij ernstig, „de heele kampong is besmet, een van de vrouwen heeft een tweeling gekregen, nu mag het feest niet doorgaan en moet eerst de kampong ontsmet worden en door de priesters weer gezuiverd.

Ik betuigde hem mijn leedwezen, en om het spreken eene andere wending te geven vroeg ik hem of hij kans zag voor mij eene wajang-voorstelling te organiseren, maar ik wilde wel graag voor de kosten weten.

„Zal voor U informeerden,” en sierlijk buigde vertrok hij.

Dienzelfden avond, toen de duisternis over sprookjes-eiland was neergedaald en wij nu buur het huis zaten te kijken naar den met sterren zaaiden tropenhemel en hier en daar heel in verte de verlichte figuren van Baliërs, die met brandend stuk hout of een fakkel van hooi in hand, voorzichtig loopend op de smalle dijkjes sawahs den weg naar hun kampongs zochten, brengt een Balisch jongetje, bovenlijf onthoofd bloem tusschen zijn hoofddoek, mij een brief, een onwezenlijk Oostersch schilderijtje, half verlicht door de lampen in de serre, zit het ventje hurkt in afwachting van mijn antwoord.

Het briefje, keurig geschreven, was van den vaders genden inhoud:

Singaradja, den 8sten Juli 1928

Geachte Mijnheer!

Hiermede deel ik U beleefd mede, dat voor houden van een wajangvertooning de kosten als volgt:

I. De onkosten voor den dalang zelf	f 10
II. De offerandingskosten	f 5
III. Voor het koopen van 9 flesschen klapperolie en nog balineesch touw voor het verlichten van de wajangvertooning (wajangspeler)	f 4
IV. Voor het overbrengen van een wajangkist en de daarbij behorende gamelan	f 1
V. Voor het onthalen van den dalang en zijne bedienden (ten minste)	f 4
Totaal	f 26

Verzoeken beleefd na ontvangst dezes mij te laten berichten, of ik de vertooning kan laten plaats hebben.

Met vriendelijke groeten,

(w. g.) I. B. MOEDERA.

Den volgende morgen ben ik naar mijn Balischen vriend toegestapt en vertelde hem dat ik mijn wijngastvrouwen en kampongbewoners uitnoodigde; ik van mijn kant zou voor Europeesche belangstelling zorgen.

En zoo brak de avond aan. Nauwelijks was de duisternis ingetreden of de tonen van de gamelan klonken, eerst in kalm rythme, dan incens overgaand in een razend tempo, opwindend, opzwepend — om plotseling op te houden!

Met veel moeite vonden wij den weg naar de kampong; eerst moesten wij over een soort brug gevormd door twee dikke boomstammen, die over den hoofdweg over een greppel naar het pad voerden, de, waar tusschen hooge boomen de kampong verscholen lag.

Eenmaal op het pad, wezen een paar fakkels den grond gestoken, ons de plek waar de ingang van de kampong zich bevond. Aan de poort stonden den twee Baliërs, ieder in hun hand een groot zaklantaarn, of liever gezegd geen zaklantaarn, maar daar de dingen wel een halve meter lang waren, het waren de Ever Ready's, een electriche lantaarn van Amerikaansch maaksel, welke men door geheel het Oosten in de meest afgelegen kampongen in het bezit der Inlanders ziet.

Hoffelijk wezen de beide jongelingen ons op de plank, die tusschen de poort was geplaatst om te voorkomen dat de varkens uit de kampong buiten den gaan wandelen, en daarover heengestapt werden vonden wij ons op een groot voorplein waar het wajangscherm was opgesteld en een groote meeningte Baliërs, vrouwen en kinderen zich konden neergezet in afwachting van de dingen die komen zouden; honden blaften ons tegemoet, de gamelan spelers versnelden hun tempo als welkomstgroet.

Voor ons Europeanen waren tafeltjes neergezet

WAAROM DRAAGT IEDER GAARNE LIJKAMP'S KLEEDING?

OMDAT IEDER ZEKER WIL ZIJN. DE BESTE KLEEDING TEGEN DEN BILLIJKSTEN PRIJS TE BEKOMEN EN DIT BIJ LIJKAMP INDERDAAD HET GEVAL IS

LIJKAMP'S Kleedingmagazijnen GROENMARKT, HOEK NIEUWSTRAAT THOMSONLAAN, H. FAHRENHEITSTR.

...de met heer-
rouwe djerooks en pisangs radja stonden op die ta-
est nels en er werd ons verzocht te doen of die vruch-
et wten van ons waren.
De blentjong werd aangestoken, een groote flik-
het erende vlam verlichtte het scherm en wierp gek-
heimzinnige lichtvlekken op de toeschouwers. Het
stellwas een schouwspel van nooit te vergeten mys-
voorteke kleurenweelde.
Van achter het scherm, van af de plek waar de
dalang zat, liep een gespleten bamboe hellend naar
den kant van het belangstellende publiek.
Die bamboe trok onze aandacht, waar of deze
loch voor dienen moest — was de algemeene vraag.
Tot eindelijk, onder groote hilariteit van het zoo
goedlachsche Balische publiek, de oplossing kwam
en wel in den vorm van pruimensap, dat tergend
langzaam naar beneden gleed.
En telkens onder de meest ernstige scènes, zelfs
als ik mij goed herinner op het moment dat Ar-
djoena verleid werd door de zoo beroemde hemel-
nimfen, ging er een gebrul op toen de dalang weer
zijn overtollig speeksel in het gootje deponeerde.
Onder ons Europeanen zullen er niet veel ge-
weest zijn die verstaan hebben wat de dalang ver-
leide; het daverend gelach van de Balische toe-
schouwers en de blikken die ons dan werden toe-
geworpen deden echter wel vermoeden dat wij zoo
ou en dan het onderwerp vormden van de gesprek-
ken die de dalang het beroemde trio: Petro, Se-
nar en Gareng liet houden.
Maar al begrepen wij er ook niets van, ons ge-
nieten van de humor en van het lijnenspel is er
niet minder door geweest, vooral daar de drie
clowns, in tegenstelling met die op Java (wij heb-
ben het tenminste daar niet aangetroffen) losse on-
terkaken bezat, zoodat de dalang elke uitdruk-
king, elk gesprek op de meest frappante wijze door
het openen en sluiten van den mond kon accen-
tuereen.

(Wordt vervolgd)

De Boeatan-feestavond.

In de Dinsdagochtend-editie der meeste dagbla-
den stond omtrent bovengenoemd Indisch feest
aan te lezen:
Zooals „Boeatan” gisteravond naar buiten op-
getreden is, zoo mag het niet alleen een schille-
nd pleidooi voor „Oost en West”, maar ook een
relatant succes heeten.
Het programma was wel gevarieerd! Het cine-
matografisch gedeelte bestond uit fragmenten van
de mooie filmwerken „Mooi Bandoeng” en „De
ontwakende Sfinx”. Het muzikale gedeelte werd
verzorgd door de steeds zoo welkome krontjong-
muziek, de gamelan en Lidadihé, waarvoor waar-
lijk niets dan hulde. West-Indië werd vertegen-
woordigd door den uitgelaten dans van drie José-
phine Bakertjes en een Indianendans.
En Marietje, het tienjarig dochttertje van den
advoocaat A. S. J. Fernandes, zeide allerliefst de vol-
gende:

ODE AAN SURINAME.

De liefde tot zijn land
Is ieder aangeboren.
Vondel.

Het land waar ik ben geboren,
Daar is het nimmer koud,
Geen bloemen op de ruiten,
Geen rijp ooit op het hout.

Een eeuwigdurende zomer,
Afwisselend nat en droog,
Met heerlijke koele nachten,
Al regen van omhoog.

Een land bedekt met wouden,
Veel jaartellingen oud,
Vol waardevol geboomte
En in den bodem goud.

Rivieren rijk aan vissen,
Terreinen voor de jacht,
Een bodem onuitputtelijk,
Die op ontginners wacht.

Een land, zeer schraal bevolkt nog,
Met rassen allerlei,
Wat daaruit ooit zal groeien,
Daar kan geen mensch nog bij.

Mijn Heimat heeft ook „tegens”,
Welk land bezit die niet?
Er heerscht, om wat te noemen,
De lastige muskiet.

Ook de mier en andere insecten,
Die vinden er hun woon,
Maar aan dat gure goedje
Raakt men alras gewoon.

Kwikwi en swiet patatten,
Tonton en sidderaal!
Wij Surinamers noemen dat:
Een overheerlijk maal.

Het land, waar eens mijn wiegje stond,
Noem ik een paradijs.
En die het niet gelooven wil,
Die maakt erheen een reis.

Mijn liedje moog' gebrekkig zijn,
Mijn dichtmaat niet gezond,
Maar 't blijft een hulde, oprecht gemeend,
Aan mijn geboortegrond!

Mr. A. W. Kamp droeg gedichten voor van Noto Soeroto en The Ballad of East and West, terwijl Emiel Hullebroeck op zijn onnavolgbaar fijne wijze Maleische liedjes zong.

Zéér mooi was de Serimpi-dans van een be-
vallige schoone, die schuil gaat onder den naam
van Sekar Kedaton (bloem van het hof), en niet
minder de Balineesche offerdansen van Micky de
Meyier. Voor alle executanten waren er mooie
bloemen.

Even vóór de pauze, toen zoowaar een berg van
lekkernijen — óók van „Oost en West” — over
de bezoekers van het propvolle Gebouw werd uit-
gestort, rondgediend door ontelbare bereidwillige
handen, werd mevr. v. Beresteyn nog eens spe-
ciaal gehuldigd. *)

Mevrouw Koningsberger, echtgenoot van Z.Ex.
Dr. Koningsberger, Minister van Koloniën, over-
handigde haar een groote door Begeer geslagen
eeremedaille en hield daarbij de volgende rede:

„Hooggeachte Mevrouw van Beresteyn,

Wanneer, op dezen feestavond, mij het
voorrecht ten deel valt het woord tot U te
richten, dan mag ik wel beginnen met bij U
de herinnering levendig te maken aan lang
vervlogen dagen.

Het was op 3 Mei 1899, dus bijna dertig
jaar geleden, dat de Vereeniging „Oost en
West” werd opgericht. Een belangrijke stoot
tot die oprichting werd door U gegeven.

En toen, bij de voorbereiding van het
werkplan, verschillende Afdeelingen en Com-
missies in het leven werden geroepen, waart
Gij het wederom, die met kracht hebt gepleit
voor de tot-stand-koming van een Commissie
tot Bevordering van de Nederlandsch-Indische
Kunstnijverheid.

Dank zij Uw streven, is die Commissie in-
derdaad in het leven geroepen, en tot heden
toe hebt gij U, met al de kracht Uwer ener-
gieke persoonlijkheid, aan de bevordering en
bekendmaking van die kunst gewijd.

Het zou mij te ver voeren, en het zou ook
niet strooken met Uw wensch, wanneer ik
hier in bijzonderheden het vele trachte te
schetsen, dat in al die jaren door U op dit
gebied werd verricht. Teekenend voor den
omvang van Uw werk was het, dat de inge-
stelde Commissie na enkele jaren moest wor-
den omgezet in een Naamlooze Vennootschap
onder Uw praesidium, een praesidium, dat
Gij ook thans nog bekleedt en dat, naar wij
allen hopen, nog tal van jaren door U moge
worden waargenomen.

Maar ik mag niet nalaten te memoreeren,
hoe Gij, naast Uw veelvuldige werkzaamhe-
den, nog steeds den tijd vond voor het orga-

*) Daar deze verrassing velen, die reeds de zaal
verlaten hadden, tot hun groote spijt, ontgaan is, ge-
ven wij de toespraken hier in extenso weer. — Red.

NEDERLANDSCHE HANDEL-MAATSCHAPPIJ AMSTERDAM

Gestort Kapitaal . . . . . f 80.000.000.—
Statutaire Reserve . . . . . 40.000.000.—
Agentschappen te ROTTERDAM en 's-GRAVENHAGE
Vestigingen in Nederlandsch-Indië.
Straits-Settlements Britsch-Indië, China en Japan.
In- en Verkoop van Wissels en Telegrafische Trans-
ferten. — Incasseeringen en Financieringen. — Schrif-
telijke en Telegrafische Credieten. — Reiscrédietbrieven.
— Deposito's. — Rekeningen-Courant. — Aan- en Ver-
koop van Effecten. — Administratie van Vermogens. —
Open en Gesloten Bewaarneming.

SAFE-DEPOSIT — KOFFERKLUIS
Inrichting tot het plaatsen van brandkasten. Speciale
gelegenheid tot het huren van afzonderlijke kluisen
voor groote administraties.

STUYT EN DE WILDE

LEDEN DER VEREENIGING VOOR DEN
EFFECTENHANDEL TE AMSTERDAM
TELEFOON Nos. 35208 en 35916
TELEGRAM-ADRES: „STUYTCO”

HEERENGRACHT422 AMSTERDAM

DE BAS & Co., Bankiers

HEERENGRACHT 17 - 'S-GRAVENHAGE

Belasten zich met alle Bankzaken

Safe-Inrichting

P. J. VAN DEN BERG & Co.

COMMISSIONNAIRS IN EFFECTEN

Anna-Pauwlownastr. 87 • Den Haag • Tel. 12625

OUD-MAKELAARS TE SOERABAYA

ALLE BANKZAKEN

DOOR LANGJARIG VERBLIJF IN INDIË EN
SPECIALE CONNECTIES ZIJN WIJ IN STAAT
INLICHTINGEN EN VOORLICHTING TE GEVEN
IN INDISCHE CULTURES EN ZAKEN.

RADIOKOERSEN VAN 1.30 TOT 3 UUR
worden ook op telefon. aanvraag gaarne verstrekt.

JOH. BROERS - BONTWERKER

WAGENSTRAAT 108

Tel. 14532 - Den Haag - Gevestigd Ao. 1891

UW ADRES
VOOR
PELTERIJEN
IS
MAISON DE PELLETERIE
SPECIAAL BONTMAGAZIJN
DEN HAAG - SPUISTRAAT 46-48
EIGEN ATELIERS VOOR HET VERVAARDIGEN EN
VERMAKEN VAN ALLE SOORTEN BONTWERKEN
BONTMANTELS NAAR MAAT
— ZONDER PRIJSVERHOOGING —

niseeren van tentoonstellingen, zoowel hier in Den Haag als elders, en voor het houden van belangwekkende voordrachten over de Indische kunst, waaraan Uw hart zoozeer is verpand.

En wanneer wij nu, Gij met ons allen, die hier bijeen zijn, dit Uw levenswerk overzien, dan mogen wij dat met groote voldoening doen. Gij evenzeer als wij.

Gij hebt, trots de vele teleurstellingen, die ook U niet bespaard bleven, iets, neen, véél, bereikt, namelijk dit: dat die Indische kunst, tevoren hier te lande vrijwel onbekend, nader is gebracht tot het Nederlandsche volk.

Daardoor heeft het Nederlandsche volk die kunst leeren kennen en waardeeren, en het staat thans niet meer vreemd tegenover die talrijke, sierlijke en nuttige voortbrengselen van Oostersche afkomst.

En wij, die van Uw heilzaam en moeilijk streven getuige waren, wij zijn U erkentelijk voor hetgeen Gij deedt en waardeeren het in hooge mate.

Wij hebben gemeend, U die erkentelijkheid te moeten toonen door U bloemen aan te bieden, maar daaraan tevens iets van meer blijvend aard te mogen verbinden.

De Regelings-Commissie van dit avondfeest heeft voor U een herinnerings-medaille aan dezen 25-jarigen gedenkdag laten vervaardigen, die ik U hierbij moge aanbieden.

Wij hopen, dat Gij dit kleinood zult willen aanvaarden, en dat de beschouwing ervan steeds tot U zal spreken van die gevoelens van hoogachting en waardeering, aan welke wij hebben gemeend, in dezen bescheiden vorm, uiting te mogen geven."

Daarna sprak *Raden Mas Soeripto* de volgende woorden, welke Mevrouw van Beresteyn zichtbaar ontroerden:

„Hooggeachte Jubilarisse,

Deze avond moet voor U wel een avond van groote voldoening zijn, dat men uw arbeid van alle kanten erkent. Een arbeid van een kwart eeuw, dat is inderdaad eerbied- en bewonderenswaardig. Toch geloof ik, dat uwe vreugde over deze hulding niet volkomen zou zijn, indien op dezen avond de stem van Indonesië niet werd vernomen. Want dat moet voor U de grootste voldoening zijn, dat iemand uit het volk, aan hetwelk gij U ook in den bloede verwant gevoelt en voor de bekendmaking van welks cultuur en kunst gij U in die 25 jaren beijverd hebt, ook komt getuigen. Welnu, ik spreek als voorzitter namens het „Ned. Indon. Verbond", en in het bijzonder namens de Indonesiërs in dat Verbond vereenigd, om wederom getuigenis af te leggen van onze beginselen van wederzijdse erkenning en waardeering. Mevrouw van Beresteyn, ik wensch U namens ons allen geluk met dit jubileum en zeg U onzen oprechten dank voor wat gij in het belang der Indonesische kunstnijverheid hebt gedaan, terwijl wij de hoop uitspreken, dat het U nog vele, vele jaren gegeven moge zijn om verder te arbeiden tot heil van den kunstarbeid in Indonesië."

Mevrouw van Beresteyn dankte allen van ganser harte, daarbij de hoop uitsprekend, dat zooveel hartelijke belangstelling den Indonesischen Kunstarbeid ten goede moge komen, dat *Boeatan* daarvan getuige moge zijn.

Het glanspunt van den avond was de *Wireng* (rijddans) der beide Javaansche edellieden: *Ra-*

den Mas Soekanto en *Raden Soekanto*, een stukje Vorstenlandsche schoonheid, zooals men slechts zelden hier in Europa te bewonderen krijgt.

En Emiel Hullebroek besloot het feest met allen zingend naar huis te doen gaan. Het gezamenlijk aangeheven Oud Wilhelmus-lied was een waardig slot van den avond, welke bij menigeen, en zeker bij Mevrouw van Beresteyn, in blijde herinnering zal blijven.

Eene Boedhistische Legende op Billiton.

Het ontstaan der riviereilandjes in de Tjiroetjoek te Tandjong Pandan.

In lang vervlogen tijden woonde op eene kleine *ladang* een arm gezin, bestaande uit man, vrouw en zoon. Het ongeluk wilde, dat de man vroegtijdig kwam te overlijden, zoodat de vrouw met haar toen nog heel klein kind in moeilijke omstandigheden achterbleef. Nadat de heildevolle moeder met veel zorgen en moeite haar zoon had groot gebracht, ontvluchtte deze de armoedige ouderlijke hut, en, droomende van avontuur, rijkdom en grootheid, verhuurde hij zich als matroos op een ter reede liggend zeilschip.

Terwijl de jonge man verschillende landen bezocht, was zijne oude moeder verplicht hare *ladang* prijs te geven en bij de bureu te gaan werken, omdat zij te zwak was om alleen haar eigen land behoorlijk te bebouwen. Hare liefde voor haar kind leefde echter onverzwakt in haar voort; vergeten kon zij hem dag noch nacht; en angstig bleef zij steeds denken aan de vele onbekende gevaren, waaraan haar zoon mogelijk in die verre streken blootgesteld kon zijn; te meer, omdat zij sedert zijn vertrek nog geen enkel bericht van hem had ontvangen, en zij dus niet wist of haar kind nog leefde, of reeds in den vreemde was gestorven.

Ondertusschen was onze ondernemende Billitones tot macht en aanzien opgeklommen en had vele rijkdommen vergaard. Zelf eigenaar en commandant van een zeilschip geworden, trouwde hij met eene bekoorlijke jonge rijke prinses, en met zijne lieve vrouw aan boord, doorkruiste hij nu op eigen bodem met groot geldelijk gewin de zeeën en bezocht verschillende landen.

Zoo kwam hij ook op zekeren dag voor de monding van de Tjiroetjoek, voer met zijn schip de rivier op, en liet een flink eind landinwaarts het anker vallen. De inheemsche bevolking, ongewoon aan het schouwspel van een zeeschip, liep te hoop en weldra ging het nieuws van mond tot mond: de rijke eigenaar en commandant van dit trotsche vaartuig, is de zoon van arme *ladang* menschen; hij is vroeger weggelopen van land en familie en heeft sedert dien nooit enig teeken van leven meer gegeven.

Dit bericht bereikte ook de arme moeder, en opgetogen, ontroerd tot in de ziel, snelde zij naar den rivieroever om het wonderschip te zien en haar zoon in de armen te drukken; als verrassing had de eenvoudige vrouw een stuk geroosterd varkensvleesch meegebracht. *)

Aan de ankerplaats gekomen, maakte zij zich bekend en wilde tot het schip van haren zoon toegelaten worden.

De commandant echter, zijne moeder als een oud verschrompeld vrouwtje aan den oever ziende staan, met witte haren, tandeloozen mond, en slechts gekleed in eene verschoten en gescheurde sarong, begon op haar te razen en te schelden; hij was verlegen die vrouw als zijne moeder herkend te zien niet alleen door zijne schoone, jonge echtgenoot, maar ook door de heele bemanning van zijn schip en de nieuwsgierigen aan den wal. Om zijn figuur te redden tegenover al die menschen, die naar hem opzagen als een hooger wezen, verklaarde hij de oude vrouw krankzinnig, ontkende met klem haar zoon te zijn, en liet haar als een hond weggagen.

Dit was de arme, eenvoudige vrouw te veel. Met bittere woorden herinnerde zij haar kind de groote opofferingen, die zij zich had moeten getroosten om hem groot en sterk te doen worden; en nu hij tot welstand en aanzien was gekomen, nu verloochende hij zijne eigen moeder; hij, die uit haar het leven had gekregen; hij die aan hare borst de moedermelk had gezogen; hij die door zijn moeder ten koste van honger en armoede tot een sterken man was opgegroeid; hij, die dus alles en alles, ook zijne tegenwoordige positie, uitsluitend aan zijne moeder had te danken. Schreiende viel zij aan den oever der rivier neer, en terwijl de tranen overvloedig over hare wangen rolden, vervloekte zij haar kind en had den grooten Toehan Allah Taäla hare verwensching onmiddellijk op den commandant neer te doen komen. Op hetzelfde oogenblik begon

*) Deze bijzonderheid wijst op een vóór-mohammedaansch tijdperk. J. F. F.

het schip te zinken en verdween in de diepte, wat er op leefde en alles wat er in zat in het meeslepende: den commandant, zijne mooie prinses, de bemanning en de lading. Tevergeefs smeekte de rijk geworden avonturier om genade; van den mast van zijn zinkend vaartuig werden smeebeden nog gehoord, tot het water zich over zijn hoofd had gesloten. Hiermede was de straf niet ten einde. De ziel namelijk van den ondankbaren zoon veranderde in een roofvogel, die bij slaapt, bij nacht onrustig rondvliegt, en die gedwongen wordt naar de plaats van het voo terug te keeren, daarbij angstig roepende „Iboe" (Moeder, Moeder).

Als eeuwigdurende herinnering aan deze misdaken op de plaats, waar het schip was gezonken vijf eilandjes, achter elkaar gelegen in de Tjiroetjoek, uit het water op, tot heden genaamd: Poelau Kapal, Poelau Dapoer, Poelau Keran, Poelau roengan ajam, en Poelau Kembraän.

Deze legende leeft nog heden ten dage bij de volking voort; de eenvoudige *orang-darat* bewoont zoo nu en dan nog de huisdieren van het verlaten schip op bedoelde eilandjes te zien rondlopen katten, honden en hoenders!!!

En als moraal bindt hij er de les aan vast: Eer je vader en je moeder, wil je gelukkig en gezegend sterven.

J. F. FLEUREN

Van Week tot Week.

Dinsdag 19 tot Maandag 25 Februari.

De Krakatau. Prof. Dr. B. G. Escher zal Vrijdag Maart om 9 uur 's avonds voor de A.V.R.O. Hilversum een radio-lesing houden over onderwerp: Wat hebben wij te verwachten van de uitbarsting van den Krakatau. Een inhoud van die lesing is opgenomen in Radio Bode van 22 Febr.

Het Volksraadslid Aay met verlof. Aneta meldt Batavia 20 Febr. Aan het lid van den Volksraad den heer Aay, ambtenaar ter besleking van het hoofd van het kantoor voor wezen, is een jaar buitenlandsch verlof verleend. Hij vertrekt op 5 April met de „Tjannan". 1)

Inlandsche bevolking en Westersche geneeskunde. Voor leerlingen en genoodigden der Koloniale School voor Meisjes en Vrouwen te 's-Gravenhage zal op Vrijdag 1 Maart, 's middags 11 uur, Mevr. Dr. N. Stokvis-Cohen Stuart spreken over: De Inlandsche bevolking en de Westersche geneeskunde.

Kankerbestrijding. Te Malang is opgericht de eeniging tot bestrijding van kanker. Voorzitter Aneta is kolonel Winter voorzitter, dr. onder-voorzitter, dr. Lichtenstein secretaris, de heer Koritski penningmeester.

Brand te Batavia. Batavia, 20 Febr. (Aneta). felle brand heeft van een groot kampongcomplex aan Gang Tjemara in de benedenstad huizen vernield, w.o. 15 van steen, 300 van hout zijn dakloos.

Brand te Loebok Pakam. Medan, 23 Febr. (Aneta). Een brand heeft te Loebok Pakam een groot gedeelte verwoest. De schade bedraagt ongeveer 80.000 gld.; vermoedelijke oorzaak kwaadwilligheid.

Benoemingen B. B. Batavia. Benoemd tot assistent-resident bij den algemeenen bestuursdienst Java en Madoera, de heeren M. J. J. Treurniet en P. L. Hoelscher.

Benoemd tot onderdirecteur van het departement van binnenlandsch bestuur de heer K. Helder.

Assistent-resident Samson (Aneta). Op zijn verzoek is eervol ontslag verleend aan den assistent-resident van Flores, den heer A. L. Samson, met ingang van 3 Mei.

Atjeher voor studie naar Nederland. Aan den delijk ambtenaar ter beschikking van den gouverneur van Atjeh, den heer Toeangkoemoed, is opgedragen zich voor acht maanden naar Nederland te begeven, ten einde kennis te nemen van de maatschappelijke en economische toestanden op het gebied van landbouw, veeteelt, visscherij, coöperatie, enz. (Aneta).

Indische Staatsregeling. Batavia, 21 Febr. (Aneta). Bij gouvernementsbesluit is ingesteld een commissie tot het voorbereiden van een ontwerp van een algemeene verordening tot uitvoering van art. 33 van de Indische Staatsregeling.

1) De Aneta-mededeelingen zijn ontleend aan de Rott. Ct.

2) Waarvan de tekst luidt: Ter handhaving van de uitwendige veiligheid kan door of vanwege den gouverneur-Generaal elk gedeelte van Ned.-Indië in staat van oorlog of in staat van beleg worden verklaard.

HOTEL „DE TWEE STEDEN” RESTAURANT „DE TWEE STEDEN”
 Buitenhof Telefoon Nos. 15950 - 15951 - 10062 's-Gravenhage
 FAMILIE HOTEL EERSTE RANG IN HET CENTRUM DER STAD
 SPECIALE TARIEFEN VOOR LANGDURIG VERBLIJF
 KAMERS MET STROOMEND WATER EN PRIVE BAD
 THE DANSANT - DINER CONCERT
 ROEMEENSCH ORKEST
 UITSTEKENDE KEUKEN
 GERENOMMEERDE WIJNKELDER

Alsmede om van advies te dienen over de daarmede verband houdende maatregelen, welke eventueel zouden worden vereischt in tijden van gevaar, oorlog of opstand. Tot lid en voorzitter is benoemd mr. dr. M. A. G. Harthoorn, lid van het Hooggerechtshof van Ned.-Indië.

officiers-mutaties. Luitenant-Kolonel der infanterie van het O.-I. leger, L. Maurenbrecher, zal 3 Maart den dienst met pensioen verlaten. — Benoemd tot hoofd van den generalen staf de kolonel J. C. Koster; tot kolonel de luit.-kol. L. R. Snell, tot luit.-kol. majoor G. Bongers.

Gemeenschappen in de Minahassa. In een den 22en dezer gehouden bijeenkomst van het Indisch Genootschap heeft mr. F. D. Holleman een lezing gehouden over het onderwerp: De verhouding der gemeenschappen (familie, dorp en district) in de Minahassa. Spr. gaf een uitvoerig overzicht van de historische ontwikkeling dezer gemeenschappen, om daarna het een en ander mede te deelen over den invloed van het Nederlandsch bestuur daarop.

Prof. Dr. C. C. Berg. Den 20en Febr. heeft Dr. C. C. Berg, te voren leeraar te Soerakarta, het ambt van hoogleeraar in de Javaansche taal- en letterkunde aan de Leidsche Universiteit aanvaard, met het uitspreken van een rede, getiteld: Hoofdlijnen der Javaansche literatuur-geschiedenis (Overzicht in de rubriek Kunst, enz. in dit Nr.).

Directeur gemeentewerken Palembang. Aneta bericht dd. Palembang 23 Febr. Tot directeur van Gemeentewerken is benoemd de heer P. A. de Hartog.

een kolonisatie naar Nieuw-Guinea? Soerabaja, 21 Febr. (Aneta). Een aantal liefhebbers voor de kolonisatie van Nieuw-Guinea zijn bij den Gouverneur ontboden, die hun een dergelijk plan zal afraden.

Stok. Te Malang is op den leeftijd van 62 jaar overleden de heer M. Stok, vroeger technisch adviseur van de firma Anemaet.

F. Hartog. In den ouderdom van 77 jaar is te Voorburg overleden de heer L. F. Hartog, oud-perkenier op Banda.

ter Kuile. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 63 jaar overleden de heer B. ter Kuile, vroeger notaris te Soerabaja.

roeneboom. Aneta seint dd. Bandjoewangi 23 Febr.: De heer Groeneboom, employé bij de onderneming Goenoeng Raoen (Banjoewangi) is door twee koelies wegens een arbeidskwestie vermoord. De overledene was slechts 24 jaar oud.

Kunst, Kunstnijverh. en Huisvlijt.

Trekking der Boeatan-loterij.
 De Raad van Beheer van Boeatan deelde in de afgebladen mede dat:
 „De trekking der Boeatan-loterij plaats had op onderdag 28 dezer te 4 uur n.m. in de Toonkamer van Oost- en West-Indische Kunstnijverheid, Ooststraat 19, te 's-Gravenhage, ten overstaan van notaris Mr. S. K. D. M. van Lier en dat de prijzen trekkingslijsten na dien terzelfder plaatse verrijgbaar zijn.”

Ook hier zal de volgende week die trekkingslijst worden afgedrukt.

Onthulling monument-Sosrodinigrat.
 Ten vervolge op ons bericht van vóór verleden week omtrent de onthulling van het eerste Javaansche borstbeeld in het Stadsstuijn-Museum te 's-Gravenhage, geven wij ondervolgende interessante mededeeling van Javaansche zijde: 1)

„Om 9 uur 's morgens opende Prins Hadiwidjojo, voorzitter van het museum *Radio Poestoko*, de bijeenkomst met een woord van dank aan de aanwezigen.

Hierna memoreerde hij in het kort het leven van A. Sosronegoro, den oprichter van het museum, voor wiens herdenking de bijeenkomst werd georganiseerd.

Wijlen R. A. Sosronegoro was de zoon van den bestuursvoorzitter Sosronagara (1867—1887) en werd nog in den 4den graad tot den Soesoehoenan (Aneta) benoemd.

Hij werd den 10den Juni 1847 of 7 Radjab 1775 geboren en kreeg den naam van R. M. Soeleman genaamd R. M. Djombo.

Als jongen van 2 jaar werd R. M. Djombo als kind aangenomen door K. R. Kentjono, de gemalin van den Soesoehoenan VII. Na den dood van K. R. Kentjono werd hij als zoon aangenomen door prins Soesoemodilogo, een letterkundige en filosoof, van Soesoemodilogo.

Aan „De Locomotief” ontleend. — Red.

die bekend was als een uitstekende kenner van het Javaansch, den Javaanschen dans en muziek. Hij heeft een boek geschreven „Sastromiroedo”, waarin het wajangspel meesterlijk wordt behandeld.

Bij zijn dood liet hij een bibliotheek achter, welke van zeer groote waarde is voor de ontwikkeling van het wajangspel, en de letterkundige vereeniging „Radio Poestoko”. R. M. Djombo, de aangenomen zoon van den prins, toonde evenals zijn pleegvader grooten aanleg voor alles wat behoorde tot de Javaansche cultuur. Aan deze goede eigenschap paarde hij bovendien een groote mate van scherpzinnigheid en intelligentie.

Meerderjarig geworden kwam R. M. Djombo in dienst bij den Soesoehoenan. Hij maakte snel promotie, totdat hij op 25 Augustus 1890 verheven werd tot de hooge waardigheid van rijksbestuurder. Later werd hij tot schoonzoon van den Soesoehoenan de IXe aangenomen.

Als rijksbestuurder vond hij gelegenheid om zich beter toe te leggen op de beoefening van de Javaansche taal, muziek en dans. Hij liet oude boeken verzamelen, verschillende geheime wetenschappen, die bijna verloren gingen, liet hij weer herleven. In het kort, hij besteedde veel tijd en geld voor de herleving van de Javaansche cultuur, zoodat den 7den Juli 1899 één van zijn kantoorlokalen werd ingericht als bewaarplaats van oude boeken en andere oudheden, genaamd „Radio Poestoko”. Er werden ter bevordering van de Javaansche taal twee tijdschriften uitgegeven met name *Sasa dara* en *Tjandra Kanta*.

die bekend was als een uitstekende kenner van het Javaansch, den Javaanschen dans en muziek. Hij heeft een boek geschreven „Sastromiroedo”, waarin het wajangspel meesterlijk wordt behandeld.

Bij zijn dood liet hij een bibliotheek achter, welke van zeer groote waarde is voor de ontwikkeling van het wajangspel, en de letterkundige vereeniging „Radio Poestoko”. R. M. Djombo, de aangenomen zoon van den prins, toonde evenals zijn pleegvader grooten aanleg voor alles wat behoorde tot de Javaansche cultuur. Aan deze goede eigenschap paarde hij bovendien een groote mate van scherpzinnigheid en intelligentie.

Meerderjarig geworden kwam R. M. Djombo in dienst bij den Soesoehoenan. Hij maakte snel promotie, totdat hij op 25 Augustus 1890 verheven werd tot de hooge waardigheid van rijksbestuurder. Later werd hij tot schoonzoon van den Soesoehoenan de IXe aangenomen.

Als rijksbestuurder vond hij gelegenheid om zich beter toe te leggen op de beoefening van de Javaansche taal, muziek en dans. Hij liet oude boeken verzamelen, verschillende geheime wetenschappen, die bijna verloren gingen, liet hij weer herleven. In het kort, hij besteedde veel tijd en geld voor de herleving van de Javaansche cultuur, zoodat den 7den Juli 1899 één van zijn kantoorlokalen werd ingericht als bewaarplaats van oude boeken en andere oudheden, genaamd „Radio Poestoko”. Er werden ter bevordering van de Javaansche taal twee tijdschriften uitgegeven met name *Sasa dara* en *Tjandra Kanta*.

* * *

In verband ook met het bovenstaande willen wij hier de aandacht vestigen op d' Intree-rede van Prof. Dr. C. C. Berg, benoemd tot hoogleeraar in de Javaansche taal- en letterkunde aan de Leidsche Universiteit, als opvolger van Prof. Dr. G. A. J. Hazen, over:

Hoofdlijnen der Javaansche Litteratuur-Geschiedenis.
 Aan het verslag daarover in „Het Vaderland” ontleenen wij het volgende:

„Het geeft ons geen reden tot nationalen trots te constateeren, aldus ving spreker aan, dat, na ongeveer 325 jaar van contact der Nederlanders met Java, thans nog eigenlijk nauwelijks een begin gemaakt is met de wetenschappelijke studie van Javaansche taal- en letterkunde: een bevredigende beschrijving van de Javaansche taal is nog niet geleverd, een volledig Javaansch woordenboek behoort nog steeds tot de vrome wenschen, terwijl voor het vervaardigen van een Javaansche literatuurgeschiedenis, door het ontbreken van voldoende voorstudien, de tijd eigenlijk nog niet rijp is.

„Aan studie-materiaal ontbreekt het den wetenschappelijken werker echter sinds lang niet meer.

„Van de belangrijke collecties is tot heden nog slechts die van de Leidsche Universiteitsbibliotheek gecatalogiseerd en daarmee opengelegd voor wetenschappelijk onderzoek: soortgelijk werk wordt thans ook voor de Bataviaansche collectie gedaan. Met het catalogiseeringswerk komt dan echter nog maar het eerste deel van het voorbereidende werk gereed; het tweede deel: het kritisch uitgeven in druk der daarvoor in aanmerking komende teksten, waaraan tot nog toe slechts incidenteel en telkens met vrij groote tusschenpoelen gewerkt is, zal, naar verwacht kan worden, dit jaar meer systematisch ter hand genomen worden door het Bataviaansch Genootschap. Eerst dan zal men zich onbelemmerd kunnen wijden aan de beoefening van de Javaansche litteratuur zelve.”

Na er op gewezen te hebben, hoe evenals bij de bestudeering van de bouwkunst, ook bij de beoefening van de litteratuur, de onderzoekers aller-eerst de groote overeenkomst trof van het op Java gevondene, met wat men reeds eerder uit Voor-Indië kende, vermeldde spreker, dat toch al spoedig duidelijk is geworden, dat er ondanks die overeenkomst, toch ook zeer belangrijke verschillen bestaan tusschen de producten der Voor-Indische litteratuur en hunne parallellen op Java en dat 't vooral Dr. Rassers is geweest, die niet alleen het groote belang van werken van het soort der Pandji-verhalen als zuiver Javaansche litteratuur-producten in een helder daglicht heeft gesteld, maar tevens belangrijke argumenten heeft aangevoerd ter verdediging van zijn stelling, dat ook de voor episch gehouden quasi-Hindoese stof, vaak op Java ver vormd is geworden naar eenzelfde primitieve schema als ons bekend is uit de Pandji-verhalen. Sinds-

dien hebben ook anderen zich met de kwestie: „geïmporteerd of autochtoon” bezig gehouden; de strijd hierover is nog niet beslecht, al mag geconstateerd worden, dat thans de hoofdzaken van Rasser's opvattingen algemeen gehuldigd worden.

Spreker meent, dat der kern der Pandji-verhalen oeroud is, maar dat de details stammen uit den tijd, waarin zij ongeveer in den huidige vorm te boek zijn gesteld (tusschen ongeveer 1100 en ongeveer 1500); hij uitte de veronderstelling, dat inderdaad ook Hindu's een aandeel gehad hebben in het ontstaan der latere Javaansche dynastieën, hetzij door usurpatie van de macht, hetzij langs vreedzamen weg.

We zouden dan de tegenstellingen tusschen de kraton en de rest van het volk, tusschen nagara en resa, kunnen zien als een tegenstelling tusschen Hindu-Javanen en volbloed Javanen; de Hindu-Javanen zouden dan een eigen maatschappij hebben kunnen vormen in de grootere maatschappij, die zij overheerschten; hun cultuur zou het dan zijn, die wij waarnemen in allerlei uitingen, in politiek, in bouwkunst en litteratuur.

Na uitvoeriger over een en ander te hebben uitgeweid, komt spreker tot het besluit, dat het verschil tusschen de Oud- en Nieuw-Javaansche litteratuur in wezen terug te voeren is op een verschil in sterkte van het Hindu-Javaansche element in de Javaansche maatschappij, hetgeen spreker nader aantoonde.

Kenmerkend voor de oude litteratuur van Oost-

ENGELSCH HEERENHOEDEN EN MODE-MAGAZIJN
G. PEUSENS
 DEN HAAG
 WEIMARSTR. 58 :: TEL. 35345

SPECIAAL INDISCHE UITRUSTINGEN

H.H. Leden van Oost en West, genieten 5 pCt. korting. 5724

Java is de groote aanpassing naar den vorm aan Voor-Indische modellen, die in de eerste eeuwen onzer jaartelling daar gangbaar waren.

Spreker vervolgde:
 „De Nieuw-Javaansche litteratuur is dus de traditie van een stervend geslacht, dat teerde op oude glorie. Een ver doorgevoerd conservatisme was hier noodzaak, eenige bestaansmogelijkheid. Dat wil echter nog geenszins zeggen, dat de Nieuw-Javaansche kraton-letterkunde decadent was. Spreker toonde het tegendeel aan. Maar wel sloot dit stelsel het gevaar in zich, dat eenmaal de kloof tusschen het verleden en het heden zoo groot, de kennis der oude traditie zoo gering is, en het aantal kenners ervan zoo klein zou worden, dat handhaving ervan onmogelijk zou blijken.

„Dit tijdstip is nu aangebroken. De 20ste eeuw heeft Java een nieuw geslacht gebracht van volgens Westersche methoden gevormde intellectueelen, die door hun Europeesche opvoeding ver staan van de cultureele en litteraire tradities van den kratonkring, ja, voor een niet onbelangrijk gedeelte zelfs in het geheel niet tot den kratonkring behooren. Javaansche educatie en beschaving bevredigt het jonge geslacht niet meer, want het meent er geen krachten meer uit te kunnen putten bij zijn streven naar de verwezenlijking van de idealen, die de moderne tijd gebracht

ARNHEM EN OMSTREKEN

KOOPT BIJ VOORKEUR BIJ ONDERSTAANDE ADRESSEN — DENKT OOK OM DE OUDE STAD

Piano's - Vleugels - Autopiano's - Harmoniums
ook gebouwd voor de Tropen - Vraagt Offerte

G. A. J. VAN KALMTHOUT
BISSCHOP HAMERSTRAAT 3 - TELEF. 1562
NIJMEGEN

Voorschriften van H.H. Oogartsen

worden door mij billijk en zeer accuraat
uitgevoerd, met goeden pasvorm
H. W. MIDDELBEEK, Opticiën
HOMMELSCHWEG 6 - TEL. 1370 - ARNHEM

VERHUIZINGEN per Auto-Tapissière voor binnen- en
buitenland.
GOEDERENVERVOER zeer billijke tarieven.
Zaterdag Bodedienst Arnhem-Utrecht, terug over
Nijmegen. — s Maandags Arnhem-Nijmegen.
Beleefd aanbevelend.

A. VAN DE VOOREN - ARNHEM
Bovenbergstraat no. 17 - Telefoon no. 3147
ingang naast den Heer Tooneman. Aannemer
Bestelhuys Utrecht: Jansveld 27. Tel. 13405. G. A. BRUIL.
Vertrek n.m. 4 uur. 5608

J. VAN WOERDEN

ROGGESTR. 42 - Int. Tel. 367 - ARNHEM
SPECIAAL ADRES voor PRIMA ROOMBOTER en
Fijne HOLLANDSCHE KAASSORTEN zowel jong,
beleggen als oud - En gros - En detail

RADIO TECHNISCH ING. BUREAU

WANTING & LUDWIG
HOOFDAGENT N. S. F.

NIJWE PLEIN 30 - TELEF. 3180 - ARNHEM

RUIME KEUZE ONTVANGTOESTELLEN

AANBEVOLEN ADRES VOOR OOST EN WEST

heeft²⁾. De verandering, die zich in de Javaan-
sche maatschappij voltrekt, beteekent ook een
keerpunt in de Javaansche literatuurgeschie-
denis. De laatste dragers van de oude literaire
traditie gaan verdwijnen, omdat hun seclusi-
visme voor democratischer Europeesche op-
vattingen moet wijken. Zal het jonge geslacht
cultureel krachtig genoeg zijn om een nieuwe,
eigen letterkunde te kunnen scheppen?

„De nieuwere letterkunde zal Hollandsch-
Javaansch moeten zijn, in zooverre, dat de
diepgaande invloed op de jonge Javaansche
intellectueelen van het Hollandsch onderwijs
en van de cultureele oriëntatie naar Holland
er zijn stempel op zal drukken, maar tevens
voor het eerst in de geschiedenis ook werke-
lijk Javaansch, omdat de gewijzigde omstan-
digheden met zich meebrengen, dat voortaan
het beste deel van het geheele volk aan de
ontwikkeling ervan zal kunnen meewerken.”

* * *

Merkwaardig, in dit verband, en ook voor Hol-
land's vermaardheid op Indisch litterair gebied is
het volgende bericht, dat wij onlangs in de dagbla-
den lazen, omtrent:

Een Hindoe-geleerde te Utrecht.

Sedert eenigen tijd vertoefte te Utrecht een jeug-
dig Hindoe-geleerde: *Raghuvira, M. A.*, van de

²⁾ Zou 't niet mogelijk zijn, dat Jong-Javanen juist
uit hun oude nationale beschaving en tradities de
kracht leeren putten voor hun moderne idealen? Wij
denken o.a. aan de *Taman Siswo*-scholen. — Red.

A.I.C.

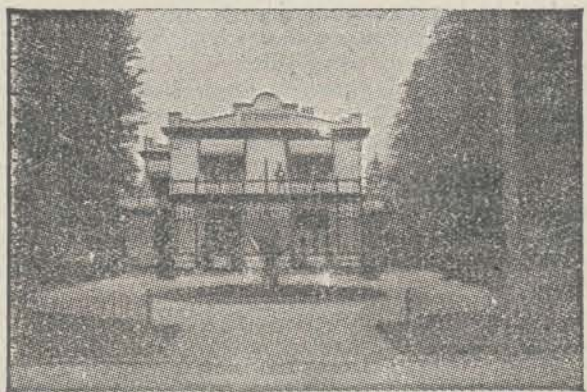
De A.I.C. belast zich met de uitvoering van elec-
trische sterk- en zwakstroominstallatiën.
De A.I.C. zorgt voor complete sanitaire inrich-
tingen en warmwatervoorzieningen.
De A.I.C. heeft een ruime sortering elektrische,
gas- en sanitaire artikelen.
De A.I.C. geeft gratis deskundige adviezen en
maakt plannen en begrotingen kosteloos.
De A.I.C. is het beste, meest vertrouwde en goed-
koopste adres.

Wendt U daarom tot de 5553

N.V. Algem. Installatie Compagnie

Koningstraat 48 - Arnhem - Tel. 404

Aanbevolen adres door vele Indische families.

PENSION „EIKENHORST”

ZOMER- EN WINTERVERBLIJF

24 zit- en slaapkamers (vele met veranda en balkon).
30 bedden: badkamer en groote lommerrijke tuin
Telefoon Arnhem 2009. OOSTERBEEK.

5661 M P S. KETTING

Leden van Oost en West

Doet Uwe inkoop bij de leveranciers, die het
„Koloniaal Weekblad” door adverteeren steunen.
Tracht vertrouwde firma's op te wekken tot plaat-
sing van annonces in het „K.W.”. Ook daarmee
verricht gij nuttig werk voor de Vereeniging

Persoverzicht uit de Ind. Bladen.

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Een onderhoud met prof. Treub.

Naar het oordeel van *prof. M. W. F. Treub*, die
Aneta (o.a. *De Loc.* 14/1) een onderhoud toestond,
is het communisme niet rechtstreeks een voor
Ned-Indië onmiddellijk dreigend gevaar, omdat
Rusland de leiding der communistische beweging
zoogenaamd overlaat aan de *Nationalisten*. Maar
als stoekelement in de Nationalistische beweging is
Rusland werkzamer dan het ooit geweest is. Daar-

KAMERBEEK

BAKKERSTRAAT 3

ARNHEM

MODELHOEDEN

CHAPELLERIES EN NOUVEAUTE'S

H. VAN SANTEN

v. h. H. VAN ZOEST

BLOEMENMAGAZIJN

BAKKERSTRAAT 58 - ARNHEM

OUDSTE EN GROOTSTE ZAAK TER PLAATSE

BLOEMWERKEN

in ieder genre

Tel. 356 - Opperlicht 1853 - Post-Giro 66102

Zee- en Riviervischhandel L. WIGGERS

Wielakkerstr. 31, Arnhem, Tel. 450, Opperlicht 1823

640 Uitsluitend eerste kwaliteit **VERSCH**
GEROOKTE, GEDROOGDE EN
GEZOUTEN VISCHWAREN
AANBEVOLEN VOOR OOST EN WEST

RAKERS KANTOORBOEKHANDEL

ELECTRISCHE HANDELSDRUKKERIJ
Hommelstraat 11a - Tel. 163 - Arnhem

HET BILLIJKST ADRES HIER TER STEDE.
SPECIAALHUIS VOOR VULPENHOUDERS.

om is het communisme voor Ned-Indië nog steeds
een dreigend gevaar, ondanks het feit, dat de Re-
gering thans beter op de hoogte is van de geheime
oogmerken dan in 1926 en veel waakzamer is dan
toen. Men vleit zich te veel met berichten, dat het
communisme in Rusland kwijnend is, ja zelfs dood-
zou zijn. In economische beteekenis heeft het com-
munisme in Rusland gefaald, maar wat betreft
zijn buitenlandsche politiek, zijn onrust zaaiende
politiek, is Rusland niet minder werkzaam dan ooit
te voren. En de Sovjet-politiek oriënteert zich hoe-
langer hoe meer naar het Oosten. *De communisti-
sche beweging groeit thans onder een anderen naam
nog veel sterker dan eenige jaren geleden.* Nie-
mand, die er zich voor interesseert en gelegenheid
heeft er meer studie van te maken, denkt er an-
ders over; ook in Europa! Op het oogenblik gaat
zoowel de financieele, als de moreele en politieke
hulp voor driekwart over *Berlijn*, en wat men daar
organiseert is, wat de methode betreft, bijna vol-
maakt! Daarom kan men niet voorzichtig genoeg
zijn ten opzichte van de ontwikkeling van de situa-
tie! De groote meerderheid van *de Ned. en de Ned-
Indische ondernemers* ziet het communistisch ge-
vaar niet zoo in. Niet alleen in Ned-Indië, maar
ook in Holland zal men zeer spoedig tot andere in-
zichten moeten komen, daar men anders met
schade en schande wijs zal worden. In Nederland
begint men meer aan den lijve te ondervinden, dat
de communisten den klassenstrijd voeren zonder
pardon. En dit stemt tot nadenken. In *Eng-
land* vindt het communisme geen tegenwicht. In
Frankrijk is de toestand zeer weinig gunstig. Maar

Rusland gaat voort. Zijn geheele actie is gebaseerd op een nieuwen oorlog, welke dan heet ontketend is zijn om vrede te brengen aan de geheele wereld, doch het stuurt aan op dien oorlog tegen West-Europa. Voorshands moeten deze mogelijkheden worden gekwalificeerd als communistisch idealisme.

De *Java-Bode* schrijft over „De verhouding Nederland—Indië” (17/1, prof. Treub), *De Loc.* over „Het verre Oosten” (16/1, blz. 51), het *Bat. Nwsbl.* over „Rusland” (16 en 22/1, 3de bl.) en „China” (17/1, 3de bl.), het *Soer. Hbl.* over „Ceylon” (14/1) en „Br.-Indië” (15/1), *De Sum. Post* over „Ghandi” (25/1), de *Deli Crt.* over „Economie en politiek” (25/1).

Onderwijs in Indië.

In een pergesprek, dat de *Java-Bode* (19/1) had met den heer Hardeman, directeur van Onderwijs, betoogde de heer Hardeman dat krachtige uitbreiding van het onderwijs noodig blijft, wil men bereiken dat het onderwijs tot in de diepste lagen doordringt en dat ook de eenvoudige landbouwer kan lezen, schrijven en rekenen, zoodat hij bijv. de uitgaven van den Landbouw-voorlichtingsdienst zelf kan lezen. Hierin ligt de praktische waarde van dit onderwijs. Na de Holl.-Indische school te hebben doorlopen, keert het kind weer in zijn milieu terug; natuurlijk. Maar dat onderwijs is daardoor toch niet verloren. Het is duur, dat valt niet te ontkennen; maar dat kan moeilijk anders in een koloniaal gebied, waar men voor het onderwijs over importkrachten moet beschikken. De personeelsvoorziening uit Holland is zeer bevredigend. In 1928 kwamen 120 onderwijzers uit. Zeer te betwijfelen valt of die gunstige toestand zich eenige jaren zal bestendigen. De jaarlijksche aanwas van het aantal onderwijzers is niet voldoende om in de behoefte te voorzien. Intusschen is er nu nog een overcomplicatie. Op dien gang van zaken moet Indië zich tergeve voorbereiden. De gereorganiseerde kweekscholen in Indië zullen gedeeltelijk in 1930 en voor een ander deel in 1933, geregeld onderwijskrachten afleveren. Bijzondere onderwijskrachten blijven noodig. Als men weet dat in Nederland reeds meer dan de helft der onderwijzers tot het bijzondere onderwijs behoort, zal men begrijpen dat het openbaar onderwijs in Holland niet in de behoefte der Gouvernmentsscholen in Indië aan onderwijskrachten kan voorzien. Voor de opleiding voor de hulpkate in Indië kreeg men reeds de nieuwe kweekscholen, een voor het Europeesch en een voor het Inlandsch onderwijs (H.I.S. en H.C.S.). Voorgesteld is een gecombineerde hoofdakte-cursus met een algemeene hoofdakte, welke op zich zelf nog geen bevoegdheid geeft voor de Europeesche school. Die bevoegdheid wordt verkregen door aanvullend examen, speciaal in het Nederlandsch, waarvoor een „aanteekening” op het hoofdakte-diploma wordt gesteld.

Het *Soer. Hbl.* (12/1, 3de bl. „De failure”, Z) constateert dat men na met alle kracht vele jaren hebben geofferd aan een onderwijswaan, thans voor de resultaten van zijn werk staat... in vrij ambere stemming. Jaarlijks worden 4500 Inlandsche jongelui Westersch gevormd, terwijl het Gouvernement er nog geen 1500 kan plaatsen. De Westersche bedrijven? Men scheppe zich daarover geen illusies. Het gaat hierbij alleen om de lagere bevoegingen, die vroeger vooral werden benut door de jongens van het z.g. klein-ambtenaars-examen. Voor die jongens kan bij de Europ. bedrijven niet worden gerekend op een afzetgebied, groot genoeg om zelfs maar een flink deel van het jaarlijksche surplus op te nemen. Er is geen keuze; zij die er reeds zijn, zullen voor het allergrootste deel door de Inlandsche maatschappij moeten worden geabbeerd, waarbij dan zal blijken dat zij niets, of bijna niets, zullen hebben aan het onderwijs, dat men in beslag nam en zeer dikwijls van de financiële draagkracht hunner ouders het alleruiterste vergde. Maar reeds heeft de Inlander dit zelf beproeven. Men vindt te Soerabaja katjongs, als loopjongen bij groote kantoren werkzaam, die de Holl.-Indische school met vrucht doorliepen. In Zuid-Kedoe velden zij zich in flinken getale bij de legerwerking aan. Zij gaan als koelies naar Deli. Nergens, buiten de landskantoren, bestaat aan hunne kennis speciale behoefte. Zij zijn veel minder nuttig en noodig, in hun eigen omgeving, dan hun kameraden, die een goed ambacht leerden. Een maatschappij als de Inlandsche op Java, van 35 miljoen ziegen, moet een bijna nog onbeperkt aantal jongemannen, die een vak kunnen uitoefenen, kunnen opnemen. En hierin, in de richting van het eenzijdige vak- en ambachtsonderwijs, moet men een vouché zoeken voor vele Inlandsche jongens.

De *Java-Bode* plaatste een artikel over „Taal en onderwijs” (16/1), het *Soer. Hbl.* schetst den geest van het N.I.O.G. (17/1, 3de bl. Z.).

Aanbevolen militairen. De Giesting.

In het leger zijn voor de aanbevolen militairen zeer goede betrekkingen weggelegd. Als de jonge Indo-Europeaan iemand is van een flink ka-

rakter, van goeden wil, dan maakt hij — het *Bat. Nwsbl.* (18/1) is er van overtuigd — zeker carrière. Hiervoor zijn de vele goede en ferme Indo-Europeesche onderofficieren het sprekende bewijs. Wat men de aanbevolen militairen, in Indië aangenomen, als groote fout aanrekent, is hun timiditeit en gebrek aan zelfvertrouwen tegenover Europeesche militairen. Van huis uit geeft men hem geen goede geestelijke uitrusting mede; een ondeugd of gebrek wordt omgezet in een deugd. Opvallend is, dat zulke jonge kerels in het geheel niet verlegen zijn tegenover elkaar en tegenover de Inheemsche bevolking. Vele aanbevolen militairen dienen dan ook beter bij Inlandsche compagnieën dan bij Europeesche. Dat vindt zijn oorzaak in onbekendheid. Immers, de Indo-Europeaan, die als fuselier in het Indische leger kwamen en dan bij de Europeesche compagnieën ingedeeld werden, vinden daar wel andere landgenooten, maar goeddeels totoks, en de ervaring leert, dat het dagelijksch contact met de uit Holland gezonden Europeesche militairen wederzijdsche waardeering bracht. Het is opvallend, hoe goed de beide groepen van Europ. militairen zich hier onderling verstaan. De Indo-Europeaan, die uit de compagnie naar de kaderschool gaat, heeft dan ook qua overwicht veel voor op een aanbevolen militair. Hij voelt zich de gelijke van den Europeaan, heeft ervaring opgedaan in den omgang met den Totok en weet, dat hij niets te vreezen heeft, als hij zijn plicht doet. Aanbevolen militairen, die wegens ongeschiktheid zijn teruggesteld, kunnen na een jaar verblijf als soldaat in de compagnie, als regel weer in aanmerking worden gebracht voor de kaderschool. Deze weg was het dan ook, dien de tegenwoordige Indo-Europeesche onderofficieren vroeger moesten volgen.

De *Java-Bode* (16/1) acht het voor een landbouwkolonie als „De Giesting”, zeer gewenscht dat de boeren een gansche reeks van gewassen kunnen teelen, welke zij voor hun huishouden of voor hun vee en pluimvee nodig hebben, benevens meerdere marktgewassen, opdat zij niet alles op één kaart zullen behoeven te zetten. Reeds is te zien, dat zij die beschikken over ervaring in de bergcultuur, het best opschieten.

Het *Bat. Nwsbl.* (22/1) las uit het „A.I.D.” en de „Java-Bode”, dat er onder een deel der kolonisten eenige ongerustheid bestond omtrent de uiteindelijke toekenning van een rechtstittel op hun grond. Na de jongste audientie van het Hoofdbestuur bij den Landvoogd bestaat alle reden om te hopen, dat de regeling spoedig haar beslag zal krijgen. Het Hoofdbestuur heeft er het grootste belang bij, dat de kolonie „De Giesting” in allen deele slaagt; het zal zijn krachten blijven inspannen om het gestelde tweeledige doel (n.l. den kolonisten een behoorlijk bestaan te verschaffen en tevens het bewijs te leveren, dat de Indo-Europeaan voor den kleinen landbouw alleszins geschikt is) te bereiken. Vooral waar het zelf aan de kolonie reeds zoveel moeite, zorg en ook geld (van het geheele Verbond) besteed heeft.

Albert Thomas.

De heer Albert Thomas sprak te Weltevreden op een pers-conferentie over zijn reisdoel en doel van zijn komst in Indië (*Java-Bode* en *Bat. Nwsbl.*, 21/1). Spr. wees er even op dat hij te Shanghai geen rede tegen het Westersch kapitalisme had gehouden. Integendeel, hij had tegen de Nankingsche regering duidelijk gezegd, dat hij voor de ontwikkeling van China, het Westersch kapitaal zeer nodig had. Spr. merkte o.m. op, dat het niet op den weg van den Volkenbond kan liggen aan te dringen op afschaffing der Poenale Sanctie op zoodanige wijze, dat daardoor het bedrijfsleven wordt ont-richt. Met de belangen van de ondernemers moet ter dege rekening gehouden worden. In het oog moet dus worden gehouden, dat de Volkenbond uit zich zelf voor eenig land nooit de afschaffing van de P. S. zou bevelen. De Staten zelf zullen de beslissing daarover hebben. Alleen, als eenmaal tot de afschaffing door de Staten besloten is, zal de Volkenbond er op aandringen, dat al die Staten de overeenkomst ook ratificeeren en vervolgens het Besluit ten uitvoer leggen. Spr. was van inzicht dat de arbeidsregelingen van den Volkenbond, welke natuurlijk een Westersch karakter dragen, stellig ook in het Oosten kunnen worden toegepast, omdat zij zich bepalen tot het eischen van eenige minima, aan welke ook het Oosten kan voldoen. Bij de invoering van die regelingen zal men echter langzaam, geleidelijk en voorzichtig te werk moeten gaan.

Het *Bat. Nwsbl.* geeft een overzicht van de „Emigratie” (19/1), de *Deli Crt.* bepleit „Kolonisatie” in de benedenstrekken langs de rivieren in Langkat, Deli, Serdang en Asahan (23/1) en critiqueert „Ass.-res. Middendorp” (26/1), het *Soer. Hbl.* (14/1), 3de bl. „Zuivering”, Z.) bespreekt de B.-B.-vertegenwoordiging in den Volksraad.

Aanslagen.

Sinds 1912 geeft „De Planter” een statistiek van aanslagen op assistenten; zoo ook dit jaar (*De Loc.* 16/1, blz. 35).

De Loc. (17/1, blz. 3) concludeert hieruit, dat de „klap” in werkelijkheid maar een zeer ondergeschikte factor (6 van de 44) vormt. Een voornaam factor is deze: dat onder het werkvolk gestookt wordt. Dat jonge contractanten met Mulo- en H.I.S.-diploma naar Sumatra's Oostkust gaan is eer een sociaal dan een politiek verschijnsel gebleken. Er wordt wel gepoogd juist onder hen verzet te wekken, maar dat zij daar op Java eigenlijk al voor zouden zijn uitgezocht, is niet gebleken. Dat er echter op Sumatra zich zeer in het geheim werkende communistische propagandisten bevinden, die trachten het werkvolk op te ruïen, staat vast. Hierover bestaan ook officieele gegevens en bovendien neemt men aan dat dit geschiedt „ingevolge bekomen opdracht”. Evenals bij het jongste relletje in de tinmijnen het geval was. De erkenning van dit feit verjaagt ook een andere gangbare meening naar het rijk der sprookjes, en wel het „onomstootelijk verband”, dat zou bestaan tusschen aanslagen en poenale sanctie. Dat verband is in het geheel niet „onomstootelijk”, en als men zorgt dat de arbeidsregeling zooals thans het geval is, meer en meer aan hooge eischen gaat voldoen, bestaat het zelfs in het geheel niet. Vergelijkt men het cijfer 44 der aanslagen in 1928 met dat van 1912, dan ziet men dat het vrijwel constant bleef, niet-tegenstaande het feit, dat het aantal contractanten en ondernemingen sterk is toegenomen. Percentsgewijze is er dan nog een beduidende vermindering waar te nemen. Vergelijkt men het ontginningswerk van Sumatra met de openlegging van het Verre Westen van Amerika, waar men niet met poenale sanctie en niet in koloniaal verband werkte, dan blijkt dat daar onder de Zweedsche, de Italiaansche, de Portugeesche, de Hongaarsche en de Amerikaansche arbeiders, die aan spoorwegen, mijnen en ontginning werkten, aanslagen voorkwamen met een in Ned.-Indië ongekende frequentie, en toestanden heerschten van een hier ongekende verschrikking. Als men in aanmerking neemt de ontzaglijke oppervlakte van 't ontginningsgebied op Sumatra, en daarbij de samenstelling van het werkvolk, ziet men dat het aantal aanslagen van 44, waaronder één met doodelijken afloop, in een geheel jaar onbeteekenend is, vergeleken met wat zich elders bij openlegging en ontginning voordeed. Dan blijkt voorts, dat op dit oogenblik in talrijke niet koloniale landen, in Europa, Amerika en Azië, in afgelegen streken, in industrieele centra en zelfs in de grootste steden aanslagen gepleegd worden met een frequentie, waarbij Sumatra een vredig paradijs is. Het verschijnsel der aanslagen in de cultures verdient aandacht; ook zijn op bepaalde ondernemingen nog verbeteringen mogelijk. Maar de vergelijking is noodig omdat zij een tegenwicht kan vormen tegen kortzichtige en soms, moedwillige overdrijving.

Het *Soer. Hbl.* vertelt van „Het Batakland” (12 t/m 17/1, 3de bl. Villanus) en „Celebes-zaken” (15 en 16/1, 3de bl. Z.), *De Loc.* van „De Minahassa” (14/1, blz. 3), de *Deli Crt.* van „De wegeaanleg in Atjeh” (24/1, Gouv. Goedhart) en „Het Javaansch op de ondernemingen” (26/1), *De Sum. Post* van „Twintig jaar Ver. v. Ass. in Deli” (22/1).

II. UIT DE INHEEMSCHE EN MALEISCH-CHINEESCHE PERS.

„Waar onschuldigen zouden zijn geïnterneerd...”

Onder dit hoofd komt in de *Soeloeh Indonesi Moeda*, van Sept.-Oct. 1928, het orgaan der Ind. Studielub te Soerabaja en der Algemeene Studielub te Bandoeng het volgende artikel voor:

We kwamen het volgende entrefilet tegen in het A. I. D.

„Hedenmorgen had het openbaar gehoor plaats bij den Gouverneur-Generaal, waarop o.a. 'n lange redevoering hield mevr. Siti Oemoerawati, directrice van het persbureau „P.A.I.T.” Daarin bracht zij verschillende klachten naar voren, o.m. ten aanzien van Boven-Digoel, waar onschuldigen zouden zijn geïnterneerd”.

Voor de zoveelste maal wordt dus den volke duidelijk verkondigd, dat men zich niet langer neer zal blijven leggen bij de volkomen onwettige

M. Z. Booleman's Postzegelhandel
 AMSTERDAM
 Galerij 47 (bij Paleis v. Volksvlijt) - Tel. 34092
 IN- EN VERKOOP VAN POSTZEGELS
 Vraagt gratis Prijscourant 5741

WAT

ZAL DE TOEKOMST VOOR UW KLEINE BRENGEN

KINDER-VERZORGING
GEZINS-VERZORGING
LEVENJ-VERZORGING

NILLMI
JGRAVENHAGE

Hoofdinspecteur voor 's-Gravenhage: F. J. MAHLMAN, Plaats 31 a.

verbanning der z.g. Communisten naar Boven-Digoel.

Volkomen onwettig, zooals Hollandsche professoren van naam hebben aangetoond. En onwettig in den vorm waarin de verbanning wordt uitgevoerd. Bijv. het geboeid overvoeren, om van erger niet te spreken, van menschen die immers niet gestraft zijn (anders waren zij niet aan den Boven-Digoel), doch wien voor de „orde en rust” een bepaalde verblijfplaats in den Archipel is aangezeven.

Door de bannelingen van Nieuw-Guinea is geen enkel strafbaar feit gepleegd, niettemin zijn zij aanvankelijk als misdadigers behandeld en worden dat gedeeltelijk nog.

De brieven van Dr. van Blankenstein hebben dat wel duidelijk aangetoond, voor wie tusschen de regels door kan lezen.

Er is in bovenstaand bericht een typische zinsnede, n.l. deze: „o.m. ten opzichte van Boven-Digoel, waar onschuldigen zouden zijn geïnterneerd”. De redactie komende van een Europeesch journalist verwondert ons geenszins; van die zijde kan men dat verwachten.

Vanaf het begin der deportatie wist een ieder dat de procedure voorafgaande aan de verbanning, de deur wijd open zette voor de grootste willekeur, dat absoluut onvoldoende waarborgen geboden werden om die willekeur te voorkomen.

Zelfs Europeesche journalisten, als zij zich niet beluisterd wisten door onbescheiden ooren, verkondigden dit. Toch is zelfs nu nog, waar de gemeederen eenigszins gekalmeerd zijn, menig Europeesch blad te laf om ronduit te schrijven: „waar o. schulddigen verbannen zijn”.

Hollanders plegen altijd zoo op te geven over hun vrijheidszin en rechtvaardigheid. Maar die beide houden dan toch zeker op wanneer het andere volken dan het eigene betreft. Tenminste hier in Indonesië merken we er bitter weinig van. Ware het anders, dan zou er toch allicht een enkel Europeesch dagblad h.t.l. hebben moeten zijn, dat den moed had gehad zich te verzetten tegen het onrecht, dat in het volle daglicht werd gepleegd. Maar men heeft gezwegen, zelfs thans zwijgt men nog, zit eigenlijk leelijk in zijn maag met de artikelen van Dr. van Blankenstein. Die dan toch nog voorzichtig genoeg gesteld zijn.

Zooals men in zijn maag zit met het geheele Boven-Digoel avontuur. Omdat..... ja, om talrijke redenen.

De gezondheidstoestand in Boven-Digoel is ellendig, ondanks alle beweringen van het tegendeel en hoewel den meesten Europeanen het weinig kan schelen of daar een goede duizend menschen ten gronde gaan, begrijpt de kaoem sana (d.i. „de Nederlanders” — Red.) langzamerhand dat een dergelijk verloop van zaken allesbehalve prettig zal zijn voor Nederland's, dus haar reputatie in den vreemde.

Dat daar menschen zitten die in geen geval ooit voor deportatie in aanmerking hadden mogen komen, is niet meer stil te houden. Ook dat waait naar den vreemde over, met eenzelfde negatieve resultaat voor Nederland's naam.

Men had misschien gedacht dat Indonesië de verbannen zou vergeten. Niets is minder waar. Indien de kaoem sana zich de weelde wenscht te veroorloven duizend en meer menschen ongelukkig te maken, dan zal zij er de consequentie van moeten dragen dat Indonesië hen als martelaren beschouwt. Zooals eenmaal de slachtoffers van de inquisitie tot martelaren voor de vrijheid van het geloof werden aangemerkt.

Men had misschien ook gedacht met die draconische maatregelen het communisme in Indonesië voor goed te doen verdwijnen. Een verwachting die al evenzeer onbeantwoord zal blijven. Als over

25 jaar of zoo, mannen als Jhr. de Graeff en Minister Koningsberger vergeten zijn, zal Lenin nog onder de grooten der aarde genoemd worden. En evenzeer over 100 of 500 jaar.

Men had misschien ook al gedacht inderdaad het avontuur te kunnen bekostigen met een ellendige drie ton per jaar, maar Dr. van Blankenstein gaf reeds te kennen dat men minstens op een miljoen moet rekenen en we kunnen op goeden grond zeggen dat 't twee miljoen wordt. Misschien nog wel meer. In dit verband zouden we willen vragen hoe men die kosten feitelijk berekent. Of men al de extra kosten die het leger en de marine hebben gehad, ook al in die drie ton heeft begrepen. We laten het aan de Rekenkamer en aan 2de Kamerleden over die financieele bijzonderheden eens na te gaan.

En nu ten slotte nog dit. De kaoem sana beweert dat die menschen daar aan den Boven-Digoel communisten zijn, gevaarlijk voor de orde en rust. Behandelt hen op zoodanige wijze dat geen denkend mensch verwachten kan, dat die slachtoffers ooit vriendschappelijk zullen staan tegenover het Nederlandsche bewind en den Nederlander in het algemeen. Die menschen hebben hun kinderen bij zich, er zouden in Boven-Digoel ook kinderen geboren moeten worden indien de waanzinnige verwachting dat hier een levensvatbare landbouwkolonie zich kon ontwikkelen, ooit beantwoord werd.

Die kinderen hadden en hebben met de heele geschiedenis niets te maken. Kunnen zeer zeker niet gedwongen worden aan den Boven-Digoel te blijven. Waarvoor? Wat hebben ze gedaan? Ze zijn dus vrij „naar huis te gaan”.

En kan men van die kinderen, die daar in de ellende van de moerassen van Nieuw-Guinea opgroeien, verwachten dat zij iets anders dan afkeer zullen voelen voor de macht die verantwoordelijk is voor de ellende van hun familie en henzelven? Zij zullen terugkeeren naar hun oorspronkelijke negeri's als ze zestien, zeventien jaren oud zijn. Als zoovele elementen den Nederlander ongezend.

Wanneer de kaoem sana wil blijven volhouden dat die duizend en meer menschen daar aan den Boven-Digoel gevaarlijk voor de orde en rust zijn, (häär orde en häär rust misschien), dan kweekt ze zelve een nieuwe generatie, die zulks ook moet zijn en die toch geen wet of besluit buiten Java's of Sumatra's grenzen kan houden.

Daarom, de kaoem sana is in een impasse. Maar voor den Indonesiër wordt het al lichtender en lichtender en niet meer veraf is het tijdstip gelegen, waarop de Indonesische haan victorie kraait bij het opgaan der Vrijheids-Zon.

Diversen.

In de *Soeloeh Rajat Indonesia*, het orgaan der Indon. Studieclub te Soerabaja, van 28 November 1928 wordt gewezen op het verschijnsel dat het volk aan de Indonesische intellectueelen meer en meer zijn belangen gaat toevertrouwen, hetgeen wel niet te verwonderen is, niet omdat zij het aanzien der Regenten e.a. neerhalen, maar omdat ze alles voor het volk over hebben. De massa stelt geen vertrouwen in de Hoofden wegens hun positie, hetgeen door Prof. dr. Schrieke in zijn inaugureele rede zoo duidelijk werd geschetst. Verder wordt hier de wensch voor betere opleiding van de candidaathoofden herhaald.

In een der nummers van de liberale *Bintang Timoer* van December 1928 wordt door een inzender over dit onderwerp o.a. gezegd dat de Volksleiders het vertrouwen van het volk genieten omdat zij zich onbelemmerd aan de zijde van het volk kunnen scharen. Het inlandsche B.B. daarentegen, verkeert in een moeilijke positie: schaarst het zich aan de zijde van het volk, dan verliest het zijn brood, maar sluit het zich bij de Regeering aan, dan wordt het door het volk „verrader” genoemd.

Een inzender van de *Pemberita Makassar* van 1 December '28, een stuk uit de „Locomotief” citeerend, vindt dat de onafhankelijkheid het best bereikt wordt door de volksbewegingen op Westersche wijze te organiseren. Schrijver pleit voor Westersche cultuur en Westersche opvoeding. Hij stelt Japan en Turkije ten voorbeeld, waar de Westersche invloeden de ontwikkeling van land en volk zeer bevorderden. Het streven van Gandhi, daarentegen, om alles zuiver Oostersch te maken met terzijdestelling van het Westersche element, heeft geen noemenswaardig resultaat gehad. Het historisch geworden in Britsch Indië kan niet meer ongedaan worden gemaakt.

Door de liberale *Pertja Selatan* van 22 Dec. '28 te Palembang wordt van de meening van den heer Colijn over het Inlandsch onderwijs gezegd, dat dit het vertrouwen in gevaar kan brengen van de landskinderen en de vrijheid van Indonesië. Want de heer Colijn beschouwt de landskinderen als schaaftukken, die hier en daar verzet kunnen worden, naar den wil van den speler. Hij wenscht met zijn onderwijspolitiek de landskinderen te zien in den toestand van de 19de eeuw, toen men onder-

wijs kreeg om als knecht te kunnen optreden dan wel als werktuig der vreemdelingen, zooals trouwens in de bedoeling gelegen heeft van het onderwijsstelsel tijdens de Oost-Indische Compagnie.

In een tweetal artikelen worden in het vrijzinnig democratische blad *Fikiran* te Menado besproken de ontdekte fraudes in de Minahassa. Het blad zegt er herhaaldelijk op gewezen te hebben, doch dat eerst nu, onder den Assistent-Resident Hamster, er met een „stalen borstel” — en zeer terecht — schoonmaak wordt gehouden, hetgeen het vertrouwen van de bevolking zal doen terugkeeren. Opgemerkt wordt dat de Minahassa nog niet heeltemaal kan worden ontvoegd. De controle van Europa. B. B. ambtenaren is nog noodig.

In de *Bintang Timoer* van 31 December '28 wordt melding gemaakt van de fusie, tot stand gekomen tusschen alle jeugdverenigingen, Jong Java, Jong Sumatra, Jong Batak, Jong Celebes enz., onder den naam „Indonesia Raja”. Dit wordt door jong en oud, die naar één groot volk streeft, toegejuicht en dient in de annalen der geschiedenis van Indonesië vermeld te worden. Men moet het besluit niet onderschatten, omdat de jeugd „de hoop der natie” is. Gewezen wordt op mannen als dr. Soetomo en dr. Soekiman, die in hun jeugd lid waren van Jong Java. Opgewekt wordt voorts tot het verlaten van het „provincialisme”, opdat in 1929 begonnen kan worden met het „woordenboek Indonesia Raja”.

Oost- en West-Ind. Literat.-Oversicht.

Javaansche danskunst en . . . imitatie.

Het Febr.-Nr. van „St. Melania-werk” ontleent aan eene beschouwing van Raden Mas Ario Soebanto in 't Alg. Hbl. N.-I. het navolgende:

Het dansen bij Javanen is het uitvoeren van gestyleerde bewegingen. Alvorens deze dansen te kunnen beoefenen, moet men eerst de eerste beginselen grondig leeren van deze bewegingen. Dit is een soort rythmische gymnastiek maar veel ingewikkelder. Het „*djenkeng*”, zitten op den hiel van den rechtervoet, terwijl het linkerbeen een schuinschen hoek van 90 graden met den grond vormt, vereischt een geweldige inspanning en lenigheid van teenen. Het is geen oefening van een enkele week, maar van jaren. Het dansen is bij den adel een vereischte want voor een jaar of tien terug werd bij elk feestgedanst (*tajoeban*).

Hier danst één dame met één heer, terwijl bij de Javanen één danseres (*ledegk*) eerst met drie heeren, daarna nog met meer, soms wel tien danst. Bij een feest — als hierboven genoemd — komt de danseres met een blad, waarop een zijden sjaal, naar één van de heeren toe. De voornaamste uit het gezelschap komt het eerst in aanmerking, hem biedt de danseres de slendang (sjaal) aan. Hij gooit een geldstuk op het blad, neemt de slendang en begint te dansen. Dit paar danst niet naast elkaar, doch op eenigen afstand van elkander. Vervolgens staan er nog een tweetal heeren uit het gezelschap op, de een met een leeg wijnglas, en de andere met een met wijn gevulde karaf in de hand. Bij het vertoonen van deze dansen mag de danseur zelf een lied uitkiezen, dat hij gaarne hoort. Soms worden er instede van één ook wel eens meerdere danseresen voor de uitvoering van den hierboven omschreven dans uitgekozen.

Naast deze soort van dansen zijn er nog de „*mirren*” en de „*wajang*-danses”. Deze zijn evenwel weer geheel anders en tevens veel ingewikkelder. Elke beweging, welke men maakt, heeft hier beteekenis. Deze dansen zijn afgeleid van de mythen en legenden der „*Mahabarata*”. De *wiring*-danses zijn symbolieke dansen, terwijl de *wajang*-dans meer een verhaal vormt.

De *wiring*-danses worden alleen aan de hoven uitgevoerd, alsmede bij de edellieden, de *wajang*-danses daarentegen zelfs wel eens op de Bühne vertoond. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de „*gamelan*”. Deze bestaat uit een aantal slag-instrumenten, waaronder de „*kendang*” de maataangever is, is de gelaatsexpressie anders dan bij de „*gamelan*”, die een krachtigen mannedans uitbeeldt en nog weer anders is gelaatsuitdrukking in de „*boeto*” een ruwen dans. In dezen dans wordt de gelaats-expresie vermeerderd door een masker of groot mondstuk. Ook de oogen moeten hier medewerken.

De Javaansche dans is specifiek Javaansch en

FAMILIE-PENSION

NASSAUPLEIN 29 - DEN HAAG - TELEF. 13765

Schitterende grote Salons en Slaapkamers met Ead, benevens Eet- en Conversatiezaal, Centrale Verwarming, vaste Waschtafels, koud en warm stroomend water, prima Keuken

De Indische Mercur.

No. 8 (20 Febr.). Berichten van de Afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut. No. 42. Eerste beoordeelingen van sucade-vruchten uit Suriname, door Ir. W. Spoon (met afb.). — De rietsuikerindustrie op Formosa, door Dr. H. C. Prinsen Geerligts. — Positie van de Javasuiker, door Dr. H. C. Pr. Geerligts. — De markt voor enkele invoerartikelen op Java en Madoera gedurende het derde kwartaal van 1928. — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financiële berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken. — De literatuur-opgave van het Kol. Inst. heeft betrekking op landbouw, cacao, kina, koffie, suiker, tabak, thee.

Oedaya

Inhoud van de Febr.-afl.: Titelpaalt: Dr. Rabin-dranath Tagore en wijlen Mangkoe Nagoro VI. — Pangeran Adipati Ario Mangkoe Nagoro VI, een Javaansche vorst als econoom en hervormer, door Rn. Ms. Mr. Soeripto (met afb.). — De nieuwe anthropologie en de toekomst der beschaving, door H. M. Bernelot Moens. — De eerste meestersbul aan de Bataviasche Rechtshoogeschool, door R. Ahmad Wongsoséwojo. — Maleisch gedeelte. Meperingati: Ferdinand Loedin Tompoebolon † — Koepasan dari encyklopaedie Melajoe, oleh Adi Negoro (samboengan). — Millionier² di Amerika, oleh M Abdulkader. — Bijlage: Portret van een voornamen jongen Javaan, door Viktor Stretti.

Zending- en Missieperiodieken.

Wolanda-Hindia. Febr. '29. Van waar geen leerplicht is, door Mej. C. H. C. Gunning (met afb.). — De Niasser in leven en sterven (vervolg). Met afb. — Gewapend bezoek, door L. Bodaan.

De Zendingstode. Jan. '29. Tweede verslag omtrent de verrichtingen van Het Centraal Comité voor de Zending der Indische Kerk (vervolg). — De Babar-eilanden (vervolg), door N. E. Breeman.

Het Missiewerk. Febr. '29. Mgr. Clemens van der Pas, eerste Apostolisch Prefect van Malang (met portret), door P. Titus Brandsma. — Indië en de Indische Missies. Het onderwijs op Flores, door N. van der Windt.

St. Melanie-werk. Febr. '29. Iets over de vrouwenbeweging en het onderwijs voor het Inlandsche meisje, door S. Marjam. — Javaansche danskunst en... imitatie (met afb.). (Ontleend aan een art. van R. M. A. Soebanto in het Alg. Hbl. v. N. I.).

De Missie Post. Febr. '29. Onze reis door de Prefectuur van Benkoelen (met afb.), door Zr. Theresia.

De Vriend der H. H. Harten van Jezus en Maria. Febr. '29. Eene Boeddhistische legende op Billiton. Het ontstaan der riviereilandjes in de Tjiroetjoeck te Tandjong-Pandan, door J. F. Fleuren. (In extenso hiervoor opgenomen).

Locale Belangen.

Uit den inhoud van afl. 2 (16 Jan. '29). Enkele opmerkingen in zake het Volkshuisvestingsvraagstuk in Nederl.-Indië, door Ir. G. J. Dijkerman. — Provincie West-Java. Begrootingsvergadering 1929, door Mr. Idema. — Doelmatige overheidsbemoeiing, door v. K.

In deze afl. wordt bekend gemaakt dat het 19e Decentralisatie-Congres zal gehouden worden te Semarang op 10 en 11 Mei a.s. Op den eersten dag wordt behandeld de vraag: Hoe dient de toekomstige gemeentelijke organisatie te worden na de eventuele opheffing van het desa-verband binnen de gemeentegrens? Inleiders: H. J. Bussemaker en R. Slamet. Op den tweeden dag wordt aan de orde gesteld het onderwerp: Rooilijn-politiek van de locale resorten. Inleider Ir. Th. Karsten.

Het koeliecontract in de buitenlandsche koloniën.

Mr. H. Cohen de Boer besluit in het 20 Febr. Nr. van Econ. Statistische Berichten zijn beschouwingen over bovengenoemd onderwerp. Schr. toont er in aan, hoe men in de Fransche koloniën, zoowel in Azië als in Afrika, aan een overweging van de afschaffing van de poenale sanctie zelfs nog niet toe is en hoe in de Belgische koloniale arbeidswetgeving almeê allerlei sancties voorkomen.

Hij vestigt er ten slotte de aandacht op, dat afgescheiden nog van allerlei vormen van verplichten arbeid, in buitenlandsche koloniën, waar de poenale sanctie is afgeschaft, deze door verschillende middelen ter beperking van de bewegings-

vrijheid van den koelie vervangen kan worden. Zij conclusies luiden:

a. Wel verre van op het gebied der arbeidswetgeving in het algemeen en van dat der koelieregelingen in het bijzonder bij andere koloniale mogendheden achter te staan, gaat Nederland in de anciënniteit der genomen maatregelen en in de inhoud der gegeven voorschriften in menig opzicht aan de spits.

b. De „Wet van den Arbeid” omvat zoowel het recht als den plicht om te arbeiden;

de inlander, nog voor het overgrote meerendeel, kent dezen plicht niet;

het is een van de belangrijkste onderdeelen van den Westerschen beschavingsarbeid, hem die kennis bij te brengen;

de strafrechtelijke sanctie op het willekeurig verbreken van een vrijwillig aangegaan arbeidcontract, wordt daarbij vooralsnog algemeen als een onmisbaar element beschouwd.

c. Bij een beoordeeling dezer materie dient te worden in het oog gehouden, dat de vrijheid van den arbeider buiten Ned.-Indië nog op verschillen de andere wijzen in veel sterkere mate wordt beperkt dan door de poenale sanctie het geval is, zoodat een internationale behandeling van dit vraagstuk, waarbij slechts aan dezen eenen kant er van aandacht zou worden geschonken, aan het euvel van eenzijdigheid zou lijden.

* * *

Hoofdpijnen der Javaansche literatuur-geschiedenis. Rede uitgesproken bij de aanvaarding van het ambt van hoogleraar in de Javaansche taal- en letterkunde aan de Rijks-Universiteit te Leiden op 20 Febr. 1929, door C. C. Berg. (Groningen, J. B. Wolters).

Indisch hervormingsbeleid van dit oogenblik, door P. de Roo de la Faille. (Overdruk uit de Nieuwe Rotterdamse Courant, Januari 1929).

Het koeliecontract in buitenlandsche koloniën, door Mr. H. Cohen de Boer. (Overdruk uit Econ. Stat. Berichten van 13 en 20 Febr. '29).

Jaarverslag van den dienst van het veiligheids-toezicht in Nederl.-Indië over het jaar 1927. (Weltevreden, Landsdrukkerij 1928).

Verslag omtrent het pensioenfonds voor Europeesche locale ambtenaren in Nederl.-Indië over het jaar 1927. ('s-Gravenhage, Alg. Landsdrukkerij 1928).

Overzicht van den in- en uitvoer van Nederl.-Indië gedurende het jaar 1927. Deel II (Buitengewesten). (Mededeelingen van het Centraal Kantoor voor de Statistiek. No. 63). Weltevreden, G. Kolff en Co. 1928.

Centraal Nieuw-Guinea, door J. C. Lamster. Met kaart en illustraties, waarbij een gekleurde plaat (naar een schilderij in het Kol. Instituut): Pesechem bij mannenhuis, op den achtergrond de Wilhelmia-top. (Onze Aarde, Febr. '29).

Monument ter herdenking van wijlen Ir. W. B. van Goor (overleden te Soerabaja, den 18en Jan. 1926). [Met afbeelding van het monument]. (De Ingenieur. 16 Febr. '29).

Adatrechtbundels, bezorgd door de Commissie voor het Adatrecht en uitgegeven door het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederl.-Indië. XXXI: Selebes. ('s-Gravenhage, Martinus Nijhoff).

Vader Teysmann (met portret), door S. Kalf. (Levensbijzonderheden van J. E. Teysmann, als tuinman naar Indië getogen in dienst van gouverneur-generaal J. van den Bosch, en opgeklimmen tot directeur van 's Lands Plantentuin). (De Ind. Verlofganger. 22 Febr. '29)

Bijdragen tot de geschiedenis der Zeeverzekering, I. De zeeverzekering der Vereenigde Oost-Indische Compagnie, door Dr. Fr. W. Stapel en Mr. E. L. G. Dooren de Jong. (Overdruk uit Het Verkeers-Archief IX). 's-Gravenhage, Martinus Nijhoff

[Aan de beschrijving is toegevoegd de reproductie van een, op het Alg. Rijksarchief berustende in 1613 door de Bewindhebbers der V.O.C. afgesloten verzekeringsspolis, tot het aanzienlijk bedrag van f 3 290.000. Een ongetwijfeld hoogstmerkwaaardig document].

kan slechts goed gedemonstreerd worden door den Javaan. De Westerling is voor dezen dans niet geschikt wegens gebrek aan maatgevoel der Jav. muziek, aan fantasie ten aanzien van den dans en verder wegens zijn groote figuur, waardoor hij lenigheid mist.

Ondanks al 't gemis van deze elementen, wordt de Javaansche dans meer en meer beoefend door vreemdelingen d.w.z. door anderen, die geen Javaan of Oosterling zijn. Vooral onder de z.g. Indische menschen wordt tegenwoordig meer aan Jav. dansen gedaan. Nooit zal echter een man optreden, doch altijd een vrouw, om zoowel de mannelijke als de vrouwelijke dansen uit te voeren. Waarom in dit geval steeds een vrouw optreedt, vindt zijn oorzaak hierin, dat de vrouw fijner van bouw is en daardoor den Javaan beter kan imiteeren.

In Holland weet de doorsneemensch niet wat eigenlijk Javaan en Indo is. En daarom wordt alles voor lief aangenomen, wanneer een Indo-meisje in mannelijk of vrouwelijk danscostuum de Javaansche dansen demonstreert. Door haar eveneens bruine huidskleur is ze haast niet te onderscheiden van den Javaan.

Voor den Westerling is deze imitatie niet direct te ontdekken, doch de Javaan zal zulks dadelijk gewaarworden. De juistheid en fijnheid mist men geheel. Accoord gaan van danseres en begeleiding bestaat absoluut niet. De dans is dan nihil, doch het publiek wordt slechts geïmponeerd door pracht en praal van toilet.

Zoo ten aanzien van den Javaanschen dans is het ook met de gamelan. De gamelan is eveneens den Javaan eigen. Voor het bespelen is noodig gevoel voor de Jav. muziek. Dit gevoel ontbreekt bij Westerling en Indo en aldus blijft het goed bespelen van de gamelan voor hen uitgesloten.

De gamelan is niet te bespelen door middel van noten, maar slechts door gevoel. De Javaansche muziek heeft geen notenschrift, zoodat alleen het gevoel de overhand vormt.

Dr. Tjipto op het Tooneel.

Onder dit opschrift schrijft het Christelijk weekblad voor N.-I. de Banier, van 10 Jan. j.l.:

De dag, waarop Dr. Tjipto Mangoenkoesomo een jaar geleden geïnterneerd werd, is in Inlandsch-nationalistische kringen uiteraard vrij algemeen gevierd. Men moge zijn daad in hooge mate betreuren en den maatregel als zoodanig onverdeeld toejuichen, het blijft — ook voor de Regeering! — jammer, dat een ongetwijfeld bekwaam volksleider en politicus aan het publieke leven moest worden onttrokken.

De wijze, waarop men den dag herdacht verschildte: hier was het een redevoering die aan den dokter werd gewijd, elders werd... *gezwegen* gedurende 2 minuten; dat natuurlijk in navolging van wat in Europa al weer „mode” begint te worden.

Over de „grappige” commentaar, waartoe dit stilzwijgen in laat ons hopen slechts één Europeesch blad aanleiding heeft gegeven, willen we nu maar zwijgen. Ernstiger vinden wij de reactie op deze viering... in den Bataviasche *schouwburg!* Niet op een meeting, doch... in den Nieuwjaarswensh van Kloris en Roosje. De „dichter” daarvan — op de kwaliteit van zijn gerijmel zullen wij hier niet verder ingaan — heeft het noodig gevonden Dr. Tjipto, gekleed op de bekende wijze van den Inlandschen intellectueel, ten tooneele te voeren en hem een aanvankelijk in gebroken, doch daarop in „poëtisch” Nederlandsch uitgeproken redevoering te doen houden.

Tegen dit misbruik maken van een gelegenheid, waarin alle aanwezigen elkaar moeten kunnen vinden, meenen wij ten sterkste te moeten protesteeren. Dat dan eens iemand over de hekel wordt gehaald is goed gebruik, doch men vermijde daarbij alle gevoeligheden en zeker die van de Inheemschen, zoowel die in als buiten de zaal!

Nieuwe uitgaven van het Koloniaal Instituut.

Gids in het Volkenkundig Museum VI. Praehistorie en anthropologie, door Prof. Dr. J. P. Kleiweg de Zwaan. Met afb. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Bijdrage tot de kennis van den anatomischen bouw van de belangrijkste in Ned. Oost-Indië voorkomende vergiftige Apocynaceae, benevens een overzicht van de daarin aanwezige plantendeelen, door J. F. A. Pool. Met ill. (Overgedrukt uit het „Pharmaceutisch Weekblad”, 1928).

Overzicht van proeven, in Ned. Oost-Indië genomen met de cultuur van den Japanschen kamferboom, door Ir. W. Spoon. Met afb. (Mededeeling No. XXV. Afd. Handelsmuseum No. 7). (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Onderzoek van gom van Acacia decurrens uit Ned.-Indië, door M. J. van Roven. Met afb. (Overgedrukt uit „De Indische Mercur” van 5 Dec. 1928, No. 49).

Wissel In- en Verkoop Credietbrieven Telegrafische Uitbetalingen	<h2 style="margin: 0;">Hollandsche Bank voor West-Indië</h2> <p style="margin: 0;">Keizersgracht 255 AMSTERDAM (C) Tel. 31290 en 35290</p> <p style="margin: 0;">CURAÇAO CARACAS VENEZUELA</p> <p style="margin: 0;">Belast zich met alle Bankzaken op West-Indië, Venezuela, Columbia en Midden-Amerika. 5008</p>	Incasseeringen Handelsinformaties Rembours- en Document.-Credieten
---	---	---

Suriname.

„De Surinamer” van 17 Januari neemt uit het „Katholiek Schoolblad” van 29 Nov. 1928 een interessant artikel „Het platteland in gedrang” over en laat daarop een beschouwing volgen over de districtsscholen in Suriname, die nog heel wat erger in gedrang zijn.

.....In Holland toch verstaan de kinderen ten minste den onderwijzer, als zij op school komen. Hier verstaan (de kleine scholen zijn op ver van de stad verwijderde plaatsen) minstens 90 % der kinderen den onderwijzer niet, als zij voor 't eerst op school komen. Ze spreken of Neger-Engelsch of Hindustansch of Maleisch. Kan de onderwijzer met de eersten nog al spoedig contact krijgen, met de twee volgende groepen (Britsch-Indiërs en Javanen) gaat dat zeer moeilijk, zoodat hij de eerste maanden na de vacantie eigenlijk geheel aan de nieuwelingen moet besteden. Hoe kan hij dan achter onderwijs geven aan de andere afdeelingen? Daarbij komt nog, dat en om wille van het verschillende taaleigen, en om wille van de verschillende ontwikkeling en om wille van het gebrekkig schoolbezoek wegens weer en wegen het onderwijs op zulke scholen meer hoofdelijk dan klassikaal genoemd moet worden.

En de opvolgende Inspecteurs voor het Onderwijs en de Commissie van Onderwijs en alle onderwijzers zijn het dan ook roerend eens, dat het getal 60 voor één onderwijzer veel te hoog is en dat reeds bij 40 leerlingen een tweede leerkracht moet worden toegestaan.

Dit klemt echter nog veel meer voor de nieuwe soort scholen met beperkt lager onderwijs. Is het voor een gegradueerd onderwijzer, die alleen staat voor 40-60 kinderen, niet mogelijk goed onderwijs te geven, dan kan er van het onderwijs heelemaal niets terecht komen, wanneer dat onderwijs wordt gegeven door een niet gegradueerd onderwijzer, door iemand dus zonder behoorlijke opleiding, zonder praktijk. Zou men dan maar liever geen scholen oprichten?”

Tot zoover „De Surinamer”.

Is het niet potsierlijk te beweren dat districtsscholen, zooals hierboven beschreven, van de kinderen „halve geleerden” maken. Zien de onderwijzers daartoe kans, dan zou men zich moeten haasten hen naar hier over te brengen en hen aan de districtsscholen inrichtingen hun licht te laten schijnen.

van Britsch-Indische zijde worden gegronden bezwaren tegen de voorgestelde verslechtering van het districtsonderwijs geopperd.

In „De West” van 22 Januari een artikel van de Britsch-Indische Vereeniging „Bharat Oeday” in aansluiting aan 't bezwaarschrift door de Vereeniging toegezonden aan de Koloniale Staten. In dat artikel wordt aangevoerd dat men door de wijziging van de onderwijsverordening het doel — de menschen in het district te houden — niet zal bereiken.

„Het is een wonderlijke gedachte dat, door de positie van de menschen te verslechteren hun gehechtheid aan het platteland zal toenemen”.....

.....„Meent men heusch, dat de districtskinderen door het bestaande onderwijs zoo „geleerd” worden, dat zij zich afkeeren van den landbouw? Wie heeft toch dit verzinzel uitgedacht? Zeker niet iemand, die werkelijk op de hoogte is van het gehalte van het onderwijs en de mate van kennis die wordt bijgebracht.”

Wij zouden den Gouverneur ernstig in overweging willen geven de verordening terug te nemen en zoo Zijne Excellentie dat niet doet, aan de Koloniale Staten om niet mede te doen aan de afbraak van het onderwijs.

* * *

Verschenen is het Voorloopig Verslag van de Eerste Kamer nopens de Surinaamsche begroting voor 1929.

Vele leden hadden met leedwezen kennis genomen van de mededeeling van den Minister aan de Tweede Kamer dat de hoopgevende plannen omtrent verbetering van den toestand in Suriname, waartoe de Ondernemersraad den eersten stoot zou geven, onuitvoerbaar zijn gebleken.

Dezelfde leden betreurden het dat er evenmin iets gekomen is van overlegging van een „welomlijnd en nauwkeurig gedetailleerd plan.”

Zij vroegen voorts 's Ministers aandacht voor een

hoogst belangrijk artikel van den heer Tj. Pyttersen in de *West-Indische Gids* van December 1928, getiteld „Kunnen wij dat zelf niet?”, waarin de schrijver gedachten ontwikkelt, die huns inziens alleszins het overwegen waard zijn.

Eenige leden drongen wederom aan op spoedige totstandkoming van de Regeeringsreglementshervorming.

Sommige leden achtten het wenschelijk krachtige maatregelen te nemen tegen het pauperisme.

Eenige leden achtten het wenschelijk, dat ook in Suriname militaire politie wordt aangesteld.

Eenige leden zouden gaarne ingelicht worden omtrent de plannen in zake hervorming van het onderwijs in de districten. Beoogt deze hervorming het onderwijs meer aan te passen aan de toekomst der kinderen en zal er dus kans bestaan op een practische opleiding tot den landbouw?

* * *

Het „Handelsblad” van 19 Febr. bespreekt het onderhoud van den heer Kasteleyn o.a. met de N. R. Ct. en eindigt het artikel aldus:

„Als de heer Kasteleyn dus meent achteruitgang te moeten constateeren sedert zijn vorig bezoek voor 10 jaren, dan zullen wij ons eens moeten afvragen, in hoever naast marktomstandigheden, die wij niet in de hand hebben, eigen fouten van bestuursbeleid daartoe hebben bijgedragen.

Landbouwvoorlichting is overal ter wereld nog voorwaarde geweest voor het welslagen van cultuurs in dezen tijd van scherpe wereldconcurrentie. Meer nog dan ruim aanbod van arbeidskracht. Meer nog ook dan goedkoop landbouwerediet, hoewel ook op dat terrein in Suriname nog wat te doen valt.

En de waarschuwing van den heer K. is ook om den man, die haar laat hooren, wel zoo ernstig, dat daaraan nu eindelijk eens werkelijk aandacht moet worden gewijd.”

* * *

„De West” van 25 Januari schrijft:

Dank zij de behandeling met Antileprol zijn dezer dagen niet minder dan vier patiënten tegelijk van de Gouvernementsinrichting Groot Chalillon als hersteld ontslagen. Ook op Bethesda kon een zesjarige knaap als hersteld ontslagen worden. De vreugde van het kind, toen hem werd medegedeeld dat hij kon terugkeeren in de maatschappij, moet aandoenlijk geweest zijn. Verschillende zieken hebben zich weder aangegeven voor behandeling. De als hersteld ontslagen lepralijders blijven in den eersten tijd nog onder medische contrôle.

* * *

„De Nieuwe Stem” meldt:

Na een kort onderzoek op de terreinen nabij K. M. 121 van de spoorbaan, waar de mogelijkheid bestaat tot vestiging van een nieuwe bauxite-exploitatie, zijn de heeren A. B. Savage, Ashbury en ir. Dietz, die speciaal voor dit doel naar Suriname waren gekomen, naar de Vereenigde Staten teruggekeerd.

In het huidige stadium van de zaak konden ons, zegt het blad, geen volledige informaties worden verstrekt omtrent de bevinding dezer heeren, noch of door het ingestelde onderzoek kon gerekend worden dat het onomstootelijk vast staat dat de exploitatie eerstdaags zal worden ter hand genomen, doch de mededeeling werd gedaan, dat de heeren naar huis terugkeerden, juist om de eindbesprekingen omtrent deze aangelegenheid te voeren.

Er schijnen nog verschillende bezwaren in deze te bestaan, die eerst zullen moeten worden uit den weg geruimd, alvorens definitief tot de exploitatie zal kunnen worden besloten.

* * *

In Zuid-Amerika is weer eens een grensregeling tot stand gekomen. Het conflict tusschen Peru en Chili over het gebied Tacna en Arica is n.l. eindelijk opgelost. De getroffen overeenkomst is een gevolg van het vier maanden geleden door Chili aan Peru gedane voorstel om directe onderhandelingen te voeren nu de Tacna-Arica commissie haar werk had geschorst omdat zij niet tot overeenstemming had kunnen komen.

Wanneer is nu de grensregeling Suriname-Britsch-Guiana aan de beurt?

* * *

De N. R. Ct. van 20 Februari schrijft: „De Surinaamsche neger Joe Ralph, te Antwerpen, heeft gisteravond te Londen in de 5de ronde den Engelschman Johnny Morgan k.o. geslagen.” De naam blijkt niet ons Surinaamsch.

Curaçao.

Aankomst Gouverneur Fruytier.

Daar wij nog geen Curaçaosche bladen van de aankomst van den Gouverneur ontvangen hebben, ontleenen wij het volgende aan het *Algemeen Handelsblad*:

„Woensdagmorgen 30 Jan., kwam de gepaveerde „Venezuela” met den nieuwen gouverneur van Curaçao aan boord, onder de gebruikelijke saluutschoten en het spelen van het Wilhelmus onze haven binnen, meldt de correspondent des „Residentiebode”. Van alle gouvernementsgebouwen en schepen en ook van de huizen van vele particulieren, wapperde de driekleur. Zoo spoedig boot te betreden was, kwam de adjudant aan boord ter verwelkoming en om te informeren, op welk uur Z.Exc. wenschte aan wal te stappen. Om uur begaf zich aan boord een commissie, bestaande uit den vice-pres. van den Raad van Bestuur, den president van den Kolonialen Raad, den president van het Hof van Justitie en de commandant der troepen, om den gouverneur te begeleiden naar zijn paleis. Voor het paleis stond een eeregarde opgesteld en onderwijl klonken 15 saluutschoten. Het paleis werd Z.Ex. door den waarnemend gouverneur M. van Dijk begroet.

Om kwart voor 10 had de plechtige audiëntie plaats, waar alle wereldlijke en geestelijke autoriteiten aanwezig waren.

Hierna kwamen drie leden van den Kol. Raad om Z.Exc. te begeleiden naar de plechtige zitting van den Raad. In open auto's werd daarheen gereden. De voorzitter van den Raad, de heer Lansberg, verwelkomde den gouverneur in een rede, waarin hij ook wees op het vele, dat hier nog te doen was; Curaçao sloot ieder jaar met een ruimbatalig saldo, maar op de Bovenwinden is heuse armoede, doch namens den Raad beloofde de heer Lansberg de medewerking, om den gouverneur te helpen in zijn werken voor dit gebiedsdeel van Nederland.

In zijn rede bracht de gouverneur allereerst groeten over van de Koningin en vervolgens rede van den voorzitter beantwoordend, sprak de gouverneur zijn beste bedoelingen uit, om in jaren, die hem gegeven waren als gouverneur van Curaçao, zijn beste krachten te geven aan de bloei van deze kolonie. Mevrouw en twee kinderen woonden deze plechtigheid bij. Hierna werd weder teruggereden naar het gouvernementshuis, waarna de plechtigheid was beëindigd.”

Th. J. C. Buys †.

Aan het overlijdensbericht van den gepensioneerden militairen apotheker Buys, ontleend aan ons blad van 6 Dec. 1928, voegt de *Amigoe* toe:

„Dit bericht heeft velen hier op Curaçao smartelijk getroffen. Want gedurende zijn ongeveer 20-jarig verblijf alhier als militair apotheker heeft de heer Buys zich vele vrienden gemaakt, door de adel van zijn karakter, maar vooral ook zich zeer verdienstelijk gemaakt door de opleiding van apothekers.

Om slechts te noemen de heeren R. S. de Lanoy, R. Th. Dania, O. Chapman, D. D. Salas, G. M. Daal, H. v. d. Belt, H. M. Chumaceiro, J. de Jong, M. de Veer Daal en de Eerw. Zuster Dymphna, 1ste apothekeres van het St. Elisabeths-gasthuis, terwyl verschillende van zijn leerlingen nog in de onafhankelijke republieken werkzaam zijn.

De heer Buys is onbetwist de beste militair apotheker geweest die Curaçao ooit gehad heeft en de beste leermeester, die altijd bij zijn leerlingen in hooge vereering is gebleven. Dat Curaçao thans zulke goed wetenschappelijk onderlegde apothekers heeft, is aan den heer Buys te danken.

In Juni 1911 vertrok de heer Buys.”

Hollandsche Bank voor West-Indië.

Wij vernemen, dat in de op 22 November j.l. te Amsterdam plaats gehad hebbende Algemeene Vergadering van Aandeelhouders dezer instelling de balans en winst- en verliesrekening over het boekjaar 1927/1928 werden goedgekeurd. Van de behaalde winst werd, na de noodig geoordeelde voorzieningen en afschrijvingen, f 25.000 aan de statutaire reserve en f 25.000 aan de buitengewone reserve toegevoegd, waardoor deze reserves zijn gestegen tot respectievelijk f 75.000 en f 175.000, totaal f 250.000, terwijl het dividend werd bepaald op 6 % (evenals vorig jaar).

De balans, waarvan wij een exemplaar ontvingen, wijst o.a. de navolgende posten aan: gelden van derden f 6.576.751 (vorig jaar f 5.366.582); kas en kassiers f 1.418.753 (vorig jaar f 1.045.423); te goed bij correspondenten f 2.307.034 (vorig jaar f 1.088.771); verleende credieten f 3.531.054 (vorig jaar f 3.331.058), terwijl het balanstotaal een bedrag bereikte van f 8.075.136 (vorig jaar f 7.013.782).

Een en ander wijst op een gestadigen bloei en vooruitgang, waarmede wij de hoofddirectie en

den heer Kùp, directeur der Holl. Bank van West-Indië alhier, van harte gelukwensen, terwijl wij onze beste wenschen voor de toekomst eraan toevoegen.

De inrichting van het kantoor op Curaçao werd geheel verbeterd en gemoderniseerd, terwijl het hoofdkantoor te Amsterdam overging tot den aankoop van het pand Keizersgracht 255 te Amsterdam, waarin het inmiddels, na verbouwing en inrichting naar de moderne eischen, zijne kantoren heeft overgebracht. (Amigoe).

Nieuwe dokter.

Tot tijdelijk gouvernements-geneeskundige te Curaçao is benoemd de heer Dr. Bela von Szent-Ivany.

Rector C. J. Zwijsen.

In de Amigoe lezen wij, dat 19 Dec. 1928 de heer J. Zwijsen, rector van „Coudewater” bij Den Bosch zijn 70sten verjaardag vierde. Van 1894—1909 was hij rector van het St. Thomas-College te Willemstad. Hij was oprichter en eerste redacteur van La Cruz en is na zijn terugkomst in Nederland redacteur geworden van Onze Missiën in Oost en West.

Pater Zwijsen schreef ook den eersten druk van „Curaçao” in Onze West, de bekende uitgave onzer vereeniging.

Geschiedkundige sprokkelingen.

Sedert eenige maanden schrijft W. M. Hoyer *Algun pagina tuma fo'i historia di Curaçao in La Union*. Wij kregen bij het doorlezen den indruk, dat wel in hoofdzaak Brusse is nagevolgd, maar toch ook wel hier en daar met andere gegevens is rekening gehouden. Zeer trof het ons, dat Brusse maar klakkeloos werd nageschreven ten aanzien van het bewind van Kikkert en de verwijten aan Cantz'laar. Als Brusse zegt, dat onder Kikkerts bestuur „weinig merkwaardigs” voorviel, maakt Hoyer ervan „nada particular”, terwijl Kikkert de gouverneur was, die de heele administratie op nieuw inrichtte.

Wij meenden, dat op Cantz'laars moeilijkheden met den handelsstand, op de bloedige gebeurtenis van 1 Juni 1824, en op het gebeuren bij de oprichting der schutterij in 1821, eenige jaren geleden in *De West-Indische Gids* een geheel nieuw licht was geworpen, maar Hoyer heeft zich wederom onblijikbaar niet van de wijs laten brengen, en schrijft trouw de onjuistheden van Brusse na.

Uit den Verrzen Vreemde.

De relletjes in Bombay.

Van medio Januari tot medio Februari is Bombay het toneel geweest van bloedige relletjes tusschen Hindoes en Mohammedanen. Hun ontstaan heeft ditmaal een bijzondere aanleiding gehad.

Voor zoover uit de vaak uiteenlopende berichten een verhaal is op te maken, is de gang van zaken geweest, zooals wij dezen hier weergeven.

Bij een staking onder het personeel van een etablissement van een petroleum-maatschappij „the Burma Shell” te Bombay, nam de directie van dit etablissement Pathans in dienst. De stakende werkmensen waren Hindoes. Door Pathans worden aangeleid de leden van een Mohammedaanschen stam in Noord-Indië, die als zeer werkzaam bekend is, Pathans trekken tot ver van huis; in vele plaatsen wonen zij als blijvend gevestigden of als gelegenhedenarbeiders. Zooals 't overal gaat waar bevolkingsgroepen wonen, die zeden, gewoonten of gebruiken hebben, die wat afwijken van de ter plaatse gangbare, vormden zich ook om en over de Pathans min of meer geheimzinnige verhalen; zoo wordt hun b.v. aangewreven dat zij nog zouden loven aan kinderofferen, en daartoe kinderen zouden stelen. Wij halen dit hier aan, omdat men 't in deze gebeurtenissen te Bombay een rol heeft laten spelen.

Zoodra bekend was, dat Pathans zich hadden laten aanwerven om in de petroleumzaak te werken, werd van de zijde der stakers een actie tegen hen ingesteld, waarin dadelijk de bekende tegenstelling tusschen Hindoe en Mohammedaan te pas werd gebracht. Dit had weer tot gevolg, dat de in Bombay wonende Islamiëten zich de zaak der Pathans, waarmede zij overigens niets te maken hadden hebben gehad, gingen aantrekken, zoodat in eenige stadswijken twee vijandige partijen fel tegenover elkander kwamen te staan. Het behoeft niet gezegd, dat dadelijk twee soorten radicaals bij de hand zijn geweest om den toestand te vertroebelen, communistische predikers van de wereldrevolutie, en het grauw dat op plunderen en slachten uit is. Deze elementen stookten onder de partijen, hitsten de ontvankelijke gemoederen op, en van hen zijn vermoedelijk ook de verhalen uitgegaan van kinderroof en menschenoffers, die maar al te gemakkelijk geloof vonden, verspreid werden en de fanatieke elementen tot vervoering en wanhoop opzweepten.

Zooals gezegd, bleef 't niet bij agitatie tegen de Pathans. Reeds bij de eerste berichten over optreden van de stakers tegenover Pathans was sprake van het tevens aanvallen en mishandelen van Mohammedaansche arbeiders, die niets met de zaak te maken hadden. De politie bemoeide zich met de onlusten, doch kwam tusschen de strijders in, daar zij te zwak was om zich flink te doen gelden. Tot de eerste gewonden behoorden dan ook al politiemannen.

Het eerste ernstig treffen had 16 Januari plaats, toen een 150-tal Pathans van de Burma Shell van het werk kwamen en per trein huiswaarts zouden keeren. Bij het station ging een 300-tal stakers tot een aanval over, dit groeide tot een sterke massa aan. De politie slaagde er ten slotte toch in het met werp-stenen gevoerde gevecht te doen eindigen. Maar zij beheerschte in de daarop volgende dagen den toestand zoo weinig in de wijk Sewree, waar de petroleum-mij. haar etablissement heeft, dat daar volslagen wetteloosheid heerschte. Diefstal, roof, intimidatie, moord bleven ongestraft. Het zakenleven lag er geheel stil.

Hoe ver 't liep met de ophitsende praatjes kan o.a. blijken uit het feit, dat de regeering het noodig achtte in een, in groot aantal verspreid, communiqué een besliste tegenspraak te geven, van de geruchten, volgens welke te Baroda kinderen zouden zijn ontvoerd om te worden geofferd.

In de eerste dagen van Februari kwamen nog ernstige berichten uit Bombay. Een woedende menigte trok door de straten, de warenhuizen en zelfs de tempels binnen.

Toen eindelijk afdeelingen van 't leger opraden, dacht men eerst nog, dat deze de menigte konden uiteendrijven zonder van de vuurwapenen gebruik te maken.

Den 7en Februari seinde Reuter echter: De schermutselingen tusschen Hindoes en Mohammedanen werden hedenmorgen bij de dokken en in het Noorden der stad voortgezet. De algemeene indruk is, dat de gevechten thans heviger zijn dan gisteren. Vier Hindoes werden gedood. De militaire troepen werden versterkt. Heden waren de troepen tweemaal genoodzaakt op de menigte te schieten, doch er zijn nog geen bijzonderheden omtrent 't aantal slachtoffers.

Den 8en was een Vrijdag: dit deed van de Mohammedanen bijzondere activiteit vreezen. Niet ten onrechte.

Het vechten is dien dag vooral ernstig geweest in de Lyall-road, waar zich verschillende moskeeën en hindoesche tempels, sommige vlak naast elkaar, bevinden. De Hindoes, die 's morgens verslagen waren, keerden zich daarna met alle macht tegen de Mohammedanen en trachtten de moskeeën binnen te dringen, zoodat de politie eerst die gebouwen moest beschermen en mannen te kort kwam om op straat de orde te herstellen. Dit is ten slotte door de militairen zonder schieten gedaan, maar voor het zoover kwam, waren 16 lieden gedood en moesten 118 naar de ziekenhuizen gebracht worden. Aangezien het de mohammedaansche Zondag was, zijn sterke cordons van troepen en politie om de moskeeën getrokken.

De staking had zich uitgebreid over de spoorweg-werkplaats en vele katoenspinnerijen.

De burgeroorlog bleef ook niet meer tot een of twee wijken beperkt; overal was er deining en bedreiging.

Op de burgerij drukte de zorg, die de in de laatste weken gestadig toegenomen onrust in de gemeeden gaande gemaakt had, loodzwaar, en er heerschte ten gevolge van de plunderingen en vechtpartijen een atmosfeer van argwaan.

Nu werden verordeningen uitgevaardigd, waarbij samenscholingen van meer dan 5 personen verboden werden; het was eveneens verboden op straat te slenteren tusschen 7 uur 's avonds en 6 uur 's morgens.

's Avonds slaagde de politie erin aan deze verordening de hand te houden, en hiermede was al wel iets gewonnen; maar over dag leek 't er niet naar. Men oordeele, bij het lezen van het volgend communiqué van Maandag den 11en.

Telegrammen van gisteren uit Bombay verzekeerden, dat het daar rustiger was geworden, maar tegelijk werd toch melding gemaakt van nieuwe ernstige botsingen. Militaire patrouilles trokken reeds vroeg door de stad om de menigte tot doorloopen te dwingen, maar het vertrouwen bleek nog niet hersteld. De ernstigste botsing viel gisterochtend voor bij een aanval van Hindoes op de begrafenis van een Muzelman en de aanranding van 6 Hindoesche reizigers in een tramrijtuig.

Tusschen Zaterdagmiddag en Zondagmiddag werden weer 28 menschen gedood en 92 gewond. Onder de dooden waren 15 lieden, die in de ziekenhuizen aan hun kwetsuren bezweken waren.

Gisterenavond was naar de meening van de leiders en van de autoriteiten de spanning nog geenszins verminderd. In alle onrustige wijken duurden de aanrandingen voort. Daar de autoriteiten moeite hadden met de handhaving van de orde waarbij sa-

menscholingen van meer dan vijf menschen verboden zijn, werden uit het district Bombay hulp-troepen ontboden om den soldaten bijstand te verleenen. Er werd met kracht de hand gehouden aan het bevel dat niemand zich 's avonds op straat mocht vertoonen, en daarop werd het stil.

In Javeri was echter nog een bazaar geplunderd. In den loop van den dag fouilleerde de politie honderden voetgangers en vond een groote hoeveelheid bij de plunderingen gestolen voorwerpen bij hen. Er werden 150 lieden van minder allooi in hechtenis genomen.

Te middernacht was het eindelijk rustig en waren alle straten verlaten.

Twee dagen later zeide een korter bericht:

Onder degenen, die tijdens de jongste onlusten zijn gedood, behooren volgens officieele opgave 7 Europeanen. Het totaal aantal dooden bedraagt thans 138 en 703 gewonden zijn naar de ziekenhuizen gebracht, velen verkeerden nog in levensgevaar.

In de stad zelf was het heden rustig, ook in de spoorwegwerkplaatsen en in 70 katoenspinnerijen werd het werk hervat.

Dit luidde het einde in; den 13en immers werd geseind:

De toestand te Bombay is veel verbeterd. Dit is in belangrijke mate een gevolg van het feit, dat de politie 700 bekende volksopruiers en misdadigers in voorloopige hechtenis heeft genomen. Hier en daar kwamen nog eenige relletjes voor, maar de militairen konden de menigte met den wapenstok teruggedrijven en er zijn geen schoten gevallen. Van de 700 gearresteerden zijn er 493 in hechtenis gehouden; de anderen zijn op de belofte zich rustig te zullen houden, vrij gelaten. Gistermiddag was de rust weergekeerd en begonnen enkele winkels en bazaars hun deuren weer te openen. Men verwacht, dat vandaag met het aanbreken der Mohammedaansche vasten de onlusten een eind zullen nemen; de Mohammedanen hebben vrijstelling van 't verbod van samensholing verkregen, op voorwaarde dat zij ongewapend naar hun moskeeën zullen gaan, wat ze aangenomen hebben. Politie en soldaten blijven de moskeeën voorloopig nog bewaken.

Nadien worden weer relletjes uit andere plaatsen gemeld. De raddraaiers hebben zich verplaatst, maar de overheid is nu blijkbaar waakzaam.

De Engelsche regeering heeft in het Lagerhuis een streng onderzoek naar de verantwoordelijkheden toegezegd.

De regeering van Britsch-Indië heeft in het aandeel, dat opruiende buitenlanders in de relletjes hebben gehad, aanleiding gevonden om het wetsontwerp, dat haar bevoegdheid moet geven om die ongewenschte vreemdelingen buiten Britsch-Indië te bannen, wetsontwerp dat onlangs, bij staking van stemmen, door de Assembly verworpen is (zooals wij in een vorige aflevering hebben medegedeeld), weer opnieuw in te dienen. Met een kleine wijziging slechts om aan de parlementaire vormen te voldoen, die willen dat een pas verworpen wetsontwerp niet ongewijzigd dadelijk weer aanhangig wordt gemaakt.

Die zeer ernstige ordeverstoringen, die vele offers gevegd hebben, in een vèr land, houden aan iedereen in elk land een veelvoudige 'eering voor.

Het gevaar voor ordeverstoring dreigt uit onbekende hoeken en hoekjes. Revolutionair-gezinden en gure elementen zijn overal bij de hand om dit gevaar uit te buiten. Is de politie aanvankelijk te zwak om dadelijk flink en doortastend op te treden, dan geeft zij het kwaad gelegenheid om zich uit te breiden, en dan wordt van de daarna ingrijpende gewapende macht meer inspanning gevegd dan bij haar dadelijk optreden het geval zou zijn geweest. Door uitstel van dit ingrijpen van den inderdaad sterken arm, kunnen de relletjes ook meer slachtoffers maken, dan wanneer zeer spoedig een naar aantal en geest krachtige politie-reserve de overheid in staat stelt orde en veiligheid te verzekeren.

Wie zich aan anderen spiegelt, spiegelt zich zacht.

Aan de Leden verzoeken wij vriendelijk hunne kennissen, die nog niet tot „Oost en West” toetraden, daartoe op te wekken. De gebruikelijke vraag: „WAT HEB IK AAN DE VEREENIGING?” ware eenvoudig te beantwoorden met: „DE VEREENIGING HEEFT WAT AAN U”

RADIO BRAAT
TELEFUNKEN-SERVICE-STATION 5737
LAAN COPES VAN CATTENBURCH 88
DEN HAAG :: TELEFOON 17072

Hotel-Restaurant VELSERBEEK
VELSEN, TELEFOON No. 504
 RUSTIG VERBLIJF :: PRIMA KEUKEN
 Aanbevolen Adres voor „Oost en West”

STEMMEN: Abonnementen voor 12, 6, 4 en 3 maal per jaar. Uw instrument wordt door ons goed en regelmatig op tijd gestemd.

REPARATIE: Vraagt ons advies, indien Uw instrument niet meer in alle opzichten voldoet. Wij garanderen ons reparatiewerk. Goede materialen, geschoolde vaklui. zorgvuldige behandeling.

VERHUREN: Instrumenten beschikbaar, zowel voor langen als korten tijd.

INRUILEN: Wendt U tot G. & S., wanneer Gij Uw oude piano, vleugel of orgel wilt inruilen tegen een beter. 5735

VERKOOP: Wij hebben natuurlijk dure en goedkope instrumenten voorradig, maar onze prijzen zijn in verhouding tot kwaliteit, zeer laag gesteld.

Bezichtig onze nieuwe magazijnen aan de Laan van Meerdervoort 100 en laat U verschillende instrumenten voorspelen

GOOSEN & SWAGERMAN
 Laan van Meerdervoort 100—100 a - Tel. 37867
 Boekhorststraat 149 - Tel. 13051
DEN HAAG
PIANO'S - VLEUGELS - ORGELS

C. VERSLUYS Jr.
 BOEKHANDEL OP ELK GEBIED
 KANTOORARTIKELEN
 LEESPORTEFEUILLE
 MUZIEKHANDEL
 HET GESCHIKTSTE ADRES VOOR
 INDISCHE VERLOFGANGERS VOOR
REISLECTUUR
 HEERENSTR. 5 - RIJSWIJK
 TELEFOON No. 18798

Mededeelingen.
 Van de Redactie.
BOOTTREIN STOOMVAART MAATSCHAPPIJ NEDERLAND.
 Het Agentschap van de Stoomvaart Maatschappij „Nederland”, de firma Crans & Co., alhier, meldt, dat de boottrein van 't s.s. „Christiaan Huygens”, hetwelk 27 Februari a.s. te Genua verwacht wordt, Donderdag 28 Februari om 9.45 uur des voormiddags aan het Staatsspoor in Den Haag zal aankomen.
 Van het Informatie-Bureau.
BESTEMD VOOR UITZENDING NAAR NED.-INDIE:
 H. C. Hoekstra, Deventerweg 130, Apeldoorn;
 W. G. P. Hortsing, Noorderhagen 1, Enschedé;
 A. Michielsen, Prins Hendrikstraat 42, 's-Gravenhage;
 R. Roelofs, Dorpstraat 208, Oosthuizen;
 Allen landmeter 3e klasse bij het Kadaster.

F. J. Gorter, Leeraar bij het O. M. O., Zwolscheweg 9, Apeldoorn.
 H. W. N. Ter Braak, Idem als voren, Leeraar aan het Gymnasium, Hengelo (O.).
 Mej. M. J. Francken, Leerares bij het M. O., Rozenhoflaan 4, Zutphen.
 Ir. G. Th. Heitink, Leeraar bij het O. M. O., Julianastraat 7, Sneek.
 Ir. H. Th. Hirsch, Landbouwconsulent bij den Landb. voorl. dienst, Heerenstraat 14, Wageningen.
 Dr. I. J. Brugmans, ter plaatsing bij het Dept. van Onderwijs en Eeredienst te Weltevreden, Fr. van Mierisstraat 134, Amsterdam (Z.).
 Dr. D. P. R. Keizer, Gouv.-arts bij den D. V. G., Mauritsstraat 10, Amsterdam (O.).
 Mej. S. Wetterauw, Verpleegster 1e kl. bij den D. V. G., Weissenbruchstraat 7, 's-Gravenhage.
 H. de Heer, tijd. Scheepsteekenaar bij het Marine-Etabl., Nieuwendam 96, Amsterdam (N.).
 P. Korthuys, tijd. Stenograaf 2e kl. bij den Volksraad, Agnieseestraat 97, Rotterdam.
 A. A. Leemkoel, Idem als voren, Geldropscheweg 39, Eindhoven.
INDISCHE AMBTENAREN MET VERLOF:
 R. K. A. Bertach, Ass.-resident bij het B.B., Villa Chevalière, Vervéy (Suisse).
 J. Kooyman, 2e Officier bij de Gouv. Marine, Molensstraat, Terschelling.
 A. M. van der Nat, Hoofdmachinist bij 's Lands baggerbedrijven, Eikenstraat 72, Haarlem.
 G. D. Rijnenberg, Ambt. 3e kl. In- en Uitvoerr. en Accijnzen, Rijksweg 266, Wassenaar.
 Mevr. C. A. Kockx, geb. Buning, Controleur 1e cat. bij den P.T.T.-dienst, Gerard Reijndersstraat 38, 's-Gravenhage.
 Mevr. J. J. Bourgeois geb. Rieuwers, Onderwijzeres der 3e kl. bij het O. E. L. O., Chaussée de Louvain 507, Schaerbeek bij Brussel.
 J. F. van Duuren, Ass.-resident bij den Alg. Bestuursdienst, Begastraat 19, Haarlem.
 P. J. J. A. H. Kneepkens, Onderwijzer 1e kl. bij het O. E. L. O., Huize „Ryterveld”, Swalmen (L.).

COMMISSARIAAT VOOR INDISCHE ZAKEN.
 Uitzending voor 's Lands dienst in Nederl.-Indië.
 Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Ned.-Indië, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Dep. van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging:
 a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;
 b. onderwijzer en onderwijzeres bij het m.u.l.o. (vereischte bevoegdheden hoofdakte en akte wiskunde i.o. of hoofdakte en twee der bijakten Engelsch, Duitsch en Fransch i.o., of hoofdakte en middelbare akte A

Engelsch of Duitsch of Fransch, of hoofdakte met taalakte en één der akten teekenen, handelskennis, landbouwkunde of tuinbouwkunde (i.o.);
 c. leeraar bij het middelbaar onderwijs;
 1. klassieke talen;
 2. Nederlandsche taal;
 3. Duitsche taal (akte B);
 4. plant- en dierkunde;
 5. wiskunde (doctoren of doctorandi genieten voorkeur);
 d. leeraar bij het technisch onderwijs;
 1. teekenen, in het bezit van de akte Mg;
 2. werktuigkundig ingenieur;
 e. Gouvernementsarts bij den Dienst der Volksgezondheid, waaronder 2 psychiaters en 2 bacteriologisch onderlegde artsen (dienstverband 3 of 5 jaren);
 f. landbouwconsulent bij den Landbouwvoorzorgsdienst;
 g. houtvester bij den Dienst van het Boschwezen;
 h. predikant bij de Protestantsche kerken;
 i. rechterlijk ambtenaar (uitsluitend doctorandi het Nederl.-Indisch recht komen in aanmerking);
 j. mijningenieur en geoloog bij den Dienst van Mijnbouw;
 k. civiel-ingenieur bij den Waterstaat en 's Lands Burgerlijke Openbare Werken;
 l. bouwkundig ingenieur bij den Dienst der Burgerlijke Openbare Werken;
 m. gegraduateerd adjunct-accountant bij den Bestuurs- en Rekeningsdienst (diploma rekeningwetenschap vereischt);
 n. accountant bij den Gouv.-accountantsdienst;
 o. militair-apotheker 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst);
 p. officier van gezondheid 2de klasse Röntgenol (in vasten of tijdelijken dienst).
 Zij, die voor uitzending tot een dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Commissariaat voor Indische Zaken bij het Departement van Koloniën, afdeling B, eerste bureau (voor de trekkingen, genoemd onder a t/m n), en tot de afdeling C (voor de betrekkingen onder o en p).

MAG. ESCEHA, LAAN V. MEERDERVOORT 100

Académic Kousse
 ELASTISCH - ZONDER GUMMI
 Speciaal geschikt voor de Tropen
 Tegen spataderen,
 na beenbreuk, v. fraaien beenverband
DEN HAAG - TELEFOON 318

Mutaliestaat van 20 tot 27 Februari

Nieuwe Leden
 G. H. Vrijdag, Oud Kapitein Art. N.-I. L., Hilversum, Simon Steynweg 69. f 5. (wenscht te behoren tot de Afdeling Amsterdam).
 F. A. Erkelens Azn., Apeldoorn, Soerensche weg No. 35. f 5
 W. Houwing, Oud Burgemeester van Den Helder, Den Haag, Copernicusplein 15. f 5
 M. F. Tydeman, Ass.-Resident, Voorburg, Westeinde 132. f 5
 Bataafsche Petroleum Maatschappij, Weltevreden, Tanah-Abang. f 6.
 Ir. B. Elenbaas, Civiel Ingenieur-Aannemer, Weltevreden, Soekaboemiweg 19. f 12.
 Dr. P. A. A. F. Eyken, Oud Dirigeerend Mil. Apotheker, Malang. f 6.
 B. Benning, Medan, Serdangweg 68. f 6.
 H. J. Druyff te Kota-Radja (Atjeh). f 6.
 H. C. S. E. von Brucken Fock, Hoofdadministrateur Cultuur Mij. „Medini”, Bodja. f 10
 J. J. M. van Dijk, Baboerapark 4. Medan. f 6.
 Dr. Johannes Gandrup, Directeur v. h. Besoekische Proefstation te Djember. f 6.
 Ir. Em. Fels, Hoofdingenieur B.O.W., Soerabaja, Koepang Boulevard 11. f 10.
 A. van Dijk, Inspecteur van het Inlandsch onderwijs te Salatiga. f 6.

Geïntroduceerd door:
 Eigen aanmelding.
 Afdelingsbestuur Apeldoorn.
 den heer P. Groen te Den Haag.
 Secretaris Afd. Den Haag.

Hoofdvertegenw. van „Oost en West” in Oost-Indië.

Afschrijvingen
 W. van Gelder, Oud Inspecteur Inl. Onderwijs, Den Haag, De Perponcherstraat 127 (overleden).

Dr. P. Hubrecht, Geoloog, Den Haag, Heerengracht 19A (overleden).

Adresveranderingen
 J. Lauweriks, van: Amsterdam, Ceintuurbaan 183, naar: Utrecht, Nieuwe Gracht 8. f 5.
 J. van Hasselt, Oud Kapitein N.-I. L., Amsterdam, van: Amstel 308 II, naar: Vondelstraat 180.
 A. Pimentel, Oud Luit.-Kol. N.-I. L., Amsterdam, Serphatiestr. 155, naar: Valeriusstraat 133.
 M. J. Zaaijer, Officier v. Gez. N.-I. L., van: Amsterdam, Leidsche kade 59, naar: Den Haag, Willem de Zwijgerlaan 111. f 5.
 L. J. Rens, Arts, van: Amsterdam, Valeriusstr. 222huis, naar: Paramaribo, Gravenstraat. f 5.
 C. W. M. Reteig, van: Amsterdam, Jacob Obrechtstr. 24, naar: Plantage „Wederzorg”, Beneden Commewijne, Paramaribo. f 5.
 Mevrouw A. P. M. Hupkes-van Hasselt, van: Velp, Oranjestraat 25, naar: De Steeg, Rozenbosch 1 (blijft tot Afd. Arnhem behoren).
 Mevrouw P. F. Visser, van: Den Haag, Statenlaan 2, naar: Arnhem, Burgemeester Weertstraat 15. f 5.
 N. M. de Ligt, Administrateur ondereng. „Malangsarie”, van: Nijmegen, Slichtenhorststr. 110, naar: Kalibaro bij Banjoewangi.

H. F. Tillema, van: Poste restante, Weltevreden, naar: Bloemendaal, Villa „Semarang”, Parkweg 100.
 B. Evers, Administrateur van „Moesti”, van: Apeldoorn, Badhuisweg 58, naar: Palembang.
 O. W. Veldhuyzen, Majoor-Intendant, van: Oisterwijk, Villa „Adjomare”, naar: Bandoeng, p. a. D. v. O. VIIe Afd. B.
 J. C. Borgen, 1ste Luitenant Inf., van: Den Haag, Daniekertsstr. 23, naar: Bandoeng, p. a. D. v. O., IIe Afd. B.
 N. Rosbeek, van: Pemalang, naar: Den Haag, Postbus 226. f 5.
 F. L. W. Raedt van Oldenbarnevelt, Oud Luit.-Koloniën N.-I. L., Den Haag, van: Groot Hertoginnelaan 8, naar: Laan van Meerdervoort 662.
 C. Ch. Berkholt, Den Haag, van: Prinsestr. 88A, naar: Anton de Haanstraat 25.
 H. Koolmeijer, Den Haag, van: Thomsonplein 8, naar: Regentesselaan 91.
 E. J. van Lier, Oud O.-I. Hoofdambtenaar, van: Ixelles, Rue du Prévôt 107, naar: Brussel, Avenue Michel Ange 60.